

İŞÇİNİN SESİ

YIL: 21 SAYI: 465 — TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ YAYIN ORGANI — AĞUSTOS 1998

Bütün Ülkelerin İşçileri Birleşin! Karkeren Hemû Welatan Yekbîn! İşçiler Silahlanın, Devrime Hazırlanın! Karker Xwe Bi Çek Bikin, Ji Şareşê Re Amade Bikin!

BURJUVAZİNİN BUNALIMI KRONİKTİR

Kaybedilecek her saatin faturası pahalıya ödenecektir

GÜNEŞ YANMAZ

Bir kez daha yalanlarla, sahtekarlıklarla, yolsuzluklarla geçen bir yıl yaşadık. Her zaman olduğu gibi yine bunun faturasını yoksul halk kitleleri ödedi.

MGK destekli 55. hükümet iş başına gelirken, burjuvaziyi ve onun devletini bunalımdan kurtarmak üzere yola çıkmıştı! Sorunların hiçbirini çözemedi. Burjuvazi rahatlamak, biraz nefes almak için belirli sorunları çözmek zorunda idi. Ancak, sorunları çözmek için kurulan MGK destekli hükümetin 1 yıllık icraatı herkese açıkça gösterdi ki, burjuva devlet mekanizmasındaki felç artık kroniktir.

Türkiye'de burjuvazi **demokrat değil**, (o da belirli kesimleriyle) **liberaldir**. Türkiye'de burjuvazi demokrasi değil, sürekli, istikrarlı ve güçlü hükümetler istiyor. Bu nedenle de, cumhurbaşkanı nezdinde üstü kapalı bir şekilde bugünkü sistemi tartışmaya açıyor.

Cumhurbaşkanının var olan sisteme getirdiği "eleştiriler" objektif olarak demokrasi yoksunluğuna işaret ediyor. Ne var ki, onların demokrasiden anladıkları yalnızca halkın oyunu almaktır. "Çoğunluğun" temsilcileri demokrasiden yana değilse, ne olacak? Sonucu senelerdir yaşadıklarımız oluyor.

Bugün uygulanan nispi temsil sisteminde yüzde 36, "çoğunluk" anlamına geliyor.

Gözaltında kayıplar, faili meçhul cinayetler, yargısız infazlar devlet desteğiyle artarak devam ediyor. Ne yargısız infazlardan "yargılanan" polislere, ne Sivas katliamı sanıklarına senelerdir bir ceza verilmiyor.

Susurluk meselesine gelince, onun da üst sınırı Mehmet Ağar ile çizildi. Ondan ötesine ışık sızmasına bile olanak tanınmıyor. Susurluk'u tıkayan güç nedir: Bu noktadan ötesine geçit vermeyen güç nedir? Elbetteki devletin ta kendisidir. Çünkü bu katliam örgütünün kurucusu zaten devlettir. Bu, bütün dünyada açığa çıkan bir gerçektir.

Ama garip olan bir gerçek daha var. Başta Amerika olmak üzere emperyalizm tarafından 70'li yıllardan başlayarak organize edilen bu katliam örgütleri, sosyalist sistemin çöküşünden sonra işlevini yitirince kısmen de olsa açığa çıktı. Peki Türkiye'de niçin açığa çıkmasına izin verilmiyor? Bunun bir anlamı var. TC devletinin bu organizasyona olan ihtiyacı devam ediyor.

İrticayla mücadele koca bir yalan ve koca bir sıfır. Kamuoyu araştırmaları gösteriyor ki, Fazilet yükselmeye devam ediyor. Yobazlar İstanbul'un dibinde pompalı tüfeklerle eğitiliyorlar. Devletin yukarısındakiler tarafından yaptırılan araştırılmaların sonuçları irticanın yükseleşini gözler önüne seriyor.

İMF ile anlaşma imzalamak artık gerçeği gizlemeye yetmiyor

Hepimizin bildiği gibi geçtiğimiz ay hükümet, İMF ile bir anlaşma imzaladı. Bu anlaşmaya göre İMF, Türkiye'nin 18 ay için belirlediği ekonomik hedeflere uyup uymadığını üç ayda bir denetleyecek. Bu denetlemelerin sonuçlarını, olumlu olursa, uluslararası rating (derecelendirme) ve finans kuruluşlarına bildirecek. Böylece Türkiye kredi itibarının yükselmesiyle, dış piyasalardan uygun kredi bulabilecek.

Türkiye ekonomik taahhütlerini yerine getirmezse, İMF verdiği desteği çekecek. Halbuki hükümet temel reformları yapmadan, bütçe açığını besleyen nedenleri ortadan kaldırmadan ekonominin düzlüğe çıkmasının olanağı yoktur. Bu yaşananlar hiç yabancı gelmiyor ve 4 yıl önce yaşadığımız 5 Nisan krizini anımsatıyor.

Burjuvazi basınıyla, yayınıyla bir ağızdan halkı kandırmaya çalışıyor. Burjuva yazarlar, halkı ekonominin iyi gittiğine inandırmak için yoğun bir propaganda atağındalar. Ama halk her gün gerçek hayatın zorluklarını kendisi yaşıyor. Bu yüzden de bu propagandalar işe yaramıyor.

Sonunda, "zam"ları kendilerini yakacak

Hararetle tartışılan rakkamların ülkenin değil, ancak bir avuç ailenin ekonomisini yansıttığını hepimiz biliyoruz. Özelleştirme kisvesi altında halkın malı bazı çıkar çevrelerine yok pahasına peşkeş çekilirken, özelleştirme gelirleri hanedan ve parti kasalarına akarken, kim inanır İMF anlaşmalarına.

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu anketine göre Türkiye'de her yüz kişiden sadece 15'nin tasarruf edebildiği ortaya çıkıyor. Bu anket sonuçları Bankalar Birliği'nin yeni raporundaki verilerle doğrulanıyor.

"*Bankalarımız 1997*" başlıklı rapora göre Türkiye'de 52 milyon adet banka hesabı var. Bir kişinin birden fazla hesabı bulunduğu için bu rakkam çok yüksek çıkıyor. Oysa 7.6 milyon vadeli tasarruf hesabı içinde 500 milyon liradan fazla para yatıranların sayısı sadece 1.4 milyon... 7.6 milyon vadeli tasarruf hesabında toplam 2.9 katrilyon yatıyor. 500 milyonun üstündeki hesaplarda 2.3 katrilyon var. Yani çok para, az sayıda elde bulunuyor. Bu da gelir dağılımındaki aşırı dengesizliğin en somut göstergelerden biridir.

Hükümetin İMF'ye verdiği söze göre işçi-memur maaşları en fazla yüzde 20 artacakmış! Yine halkı süründürerek enflasyonu frenleme taktiği. Akaryakıt fiyatlarını otomatik zamma bağlayan hükümet İtalya'yı örnek almış. Yani İtalya'da akaryakıta zam gelirse otomatik olarak Türkiye'ye de yansıyacak. Orada zam geldikçe, bizde de zam bindirilecek!

Ama şunu hiç söylemiyorlar: İtalya'da kişi başına milli gelir 15 bin dolar, Türkiye'de ise 3 bin dolar... Bir garip nokta da, bütün dünyada akaryakıt fiyatları düşerken, Türkiye'de yükseliyor. Bu şu demektir: Akaryakıta her hafta zam gelecek, işçi-memur maaşları yerinde sayacak, akar yakıt zamları elektirikten ekmeğe herşeye anında yansıyacak.

Her alanda yağma talan devam ediyor. Bu yağma ve talanın en son örneği "özelleştirme" kapsamından ihaleye çıkarılan Petrol Ofis'in satışıdır. Petrol Ofis'in sadece kasasında 170 milyon dolar var, sadece gayri menkulleri ise 2.2 milyar dolar civarında. Durum böyleyken, Petrol Ofisi 1 milyar 160 milyon dolara satıldı. Üstelik Petrol Ofisi'ni alan vurguncunun parası yok, yurtdışında para arıyor!

Emperyalizme genel bir bakış

Ne sosyalist sistemin çökmesi, ne de kapitalizmin yayılabileceği geniş alanlarının olması kapitalizmin dönemsel ekonomik bunalımlarını durdurmaya yetmiyor. Başta Japonya olmak üzere son zamanlarda *Asya krizi* diye bilinen ekonomik bunalım yükselmeye devam ediyor. Hemen hemen bütün emperyalist ülkeler yaklaşmakta olan ekonomik krizi karşılayabilmek için önlem almaya çalışıyorlar. İngiliz ekonomistler önümüzdeki üç yıl içinde büyük bir ekonomik krizin yaklaşmakta olduğunu bildiriyorlar.

Başta Amerikan emperyalizmi olmak üzere, emperyalistler arası pazar ve nüfuz bölgeleri kavgası gittikçe hızlanıyor. Genel bir dünya savaşı şu anda muhtemel görünmüyor, ama dünyanın belirli yerlerinde sık sık bölgesel savaşlar, çatışmalar çıkıyor.

Son yıllarda olanları bir hatırlayalım: Körfez krizi, Yugoslavya'da olanlar, Kafkaslar'daki elektriklenmeler, Türk-Yunan ilişkisindeki gerginlik vb.

Bütün bunlardan çıkan sonuç şudur ki, bu krizlerle bölgelerde silahlanma olanca hızıyla tırmanıyor. Bu silahlandırma taktiği yeni değil tabii. Bu emperyalizmin amaçlarına hizmet eden bir stratejidir. Çünkü bu yolla hem silah satıyor, hem de bu ülkeleri zaman zaman çalıştırarak zayıf düşürüp kendisine bağımlı hale getiriyor.

Türkiye burjuvazisinin çözüm arayışları sonuç vermiyor

Şimdiye kadarki denemeler hiçbir sonuç vermedi. Uluslararası politikalar dikkate alındığında, TC burjuvazisinin her alanda sıkıştırıldığını görüyoruz. Bunların en başında insan hakları ihlalleri, Kürt sorunu, Kıbrıs meselesi sayılabilir.

Son dönemlerde gündemden düşmeyen Lozan ve Sevr anlaşmaları, Türkiye burjuvazisini her alanda sıkıştırıyor. Burjuvazi bu durumdayken, durumu bizim tabirimizle "*olumsuzundan çözme*" eğilimine doğru yöneliyor. Bu da çıplak diktatörlüktür, faşizmdir. Ya ordu eliyle, ya da sivil faşistler eliyle. Zaten dikkat edersek bu sivil faşistler her olasılığa karşı bir güç olarak örgütlendiriliyor ve korunuyorlar. Onlara hiç değinen yok. Sanki onlar tehlikeli değilmiş gibi! Peki neden irtica bu kadar önemseniyor da sivil faşistlere hiç dokunulmuyor? Bırakın dokunulmayı, emekli subaylar eliyle eğitiliyorlar. Bunlar da sekiz yıllık kesintisiz eğitim kapsamında mı acaba?

Faşistler hızla iktidara ilerliyorlar. 1 Temmuz tarihli *Sabah* gazetesinde MHP ile ilgili bir haber yer alıyordu. Habere göre MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli parti içi muhalefete seslenirken şöyle diyor:

> "MHP yönetimiyle sorunları olanlar varsa, bunu üç yıl ertelemelerini tavsiye ederim. Siyasi iktidara yaklaşmışken, çelme takmaya kalkarsanız o çelme takan ayaklarınız kırılacaktır. İktidara yürürken yanlış işlere teşebbüs etmeyiniz.'

Türkiye'de gelişmeler çok hızlı, olasılıklar çok fazla. Şimdiye kadar yapılan bütün anket sonuçları gösterdi ki, şeriatçılar ve faşistlerin oyları hızla yükselirken, diğerleri, başta sosyal demokratlar olmak üzere sürekli geriliyorlar. Verilere göre CHP bu seçimlerde baraja takılıyor. Gelecek seçimlerden çıkacak sonuçlar şu anki manzaradan daha da kötü olabilir. Çünkü FP'nin oyları (% 30 tahmin ediliyor) yeterli olamayacağından MHP ile koalisyon muhtemel görünüyor. MHP'nin oylarında önemli bir yükselme söz konusudur. Böyle bir sonuç parlamentodaki sayısal yapıyı değiştirecektir. Unutmamalıyız ki diğer partiler içinde başta DYP-ANAP olmak üzere önemli sayıda tarikatçı ve eski MHP kökenli "milletvekili" olarak gözüken "çıkarcı vekiller" var. Dışarıdan katılacak diğer çıkarcı "dönek vekilleri" de hesaba katarsak sonuç tam bir atom bombası. Böyle bir sonuç çok olasıdır ve böyle bir durumda iktidarı dincilere vermek istemeyen egemen güçler, askeri darbe yolunu hemen açacaklardır. Bu da iç savaş demektir, katliam demektir. O yüzden yazımızın başında belirttiğimiz gibi, bunalım kroniktir, burjuvazi kronik bunalımla yaşayamaz, kozlarını kullanacaktır.

Güç olma zamanı

Uzun zamandan beri devrimci kamuoyunda eylem birliği yönünde bir takım oluşumlar söz konusudur. Ne yazık ki bu oluşumlar henüz çok cılız bir durumdadır. Bu oluşumlar ilerletilmeli ve merkezi bir güç haline getirilmelidir. Bu tarihsel bir zorunluluktur. Artık devrimci hareket bu oluşumu kısa zamanda tamamlamalı, bir güç haline gelmelidir.

Devrimci tarihi anımsamalıyız. Yani Komintern'i. Komintern'in 1-2-3 kongrelerinde, Batı Avrupa'da, başta Almanya ve İtalya olmak üzere benzer şekilde gerici yükseliş yaşanırken Lenin bunu görmüş ve adım atmıştır. Komintern'in 1-2-3 kongrelerinin bütün gündemi gerici yükselişe karşı birleşik cephe taktiklerini içerir. Lenin gelişmeleri ta 1920'lerde görebiliyor. Ona göre de gerçekten somut adımlar atılıyor.

Bizlerde ise durum çok daha vahim. Yumurta kapıya gelip dayanmak üzeredir. Kaybedilecek her saatin faturasını halkımız pahalıya ödeyecektir.

Kurtuluş, İleri Demokratik Halk Devrimi'ndedir.

Yaşasın devrimci güçlerin birliği! ●

İMF REÇETELERINE HAYIR

İMF DE BU KEZ KAPİTALİZMİN SORUNLARINI ÇÖZMEYE YETMEYECEKTİR

ÖZGÜN TÜRKÜ

Globalleşmiş dünya ekonomisinin polisliğini yapan, herhangi bir sıkışma sırasında reçeteler geliştirmeye çalışan "yorgun" uluslararası Para Fonu (IMF), yaşamımızın her alanında etkin bir role sahip olmasına karşın ekonomistler ve mali konularda çalışanlar dışındakiler tarafından pek fazla bilinmez. Bazıları onu Dünya Bankası'nın (WB) yaymaya çalıştığı imaj ile karıştırarak ekonominin "gelişmesini sağlayan" bir yardım kuruluşu olarak düşünür, bazıları ise dünya ölçeğinde para üretimini denetleyen bir kurum olarak düşünür. İMF bunlardan farklı bir kuruluştur.

İMF 1930'larda ortaya çıkan büyük ekonomik bunalımın çözümlenmesi çabaları sonucunda kurulmuştur. Fikir babaları Maynard Keynes ile Harry Dexter White'dır.

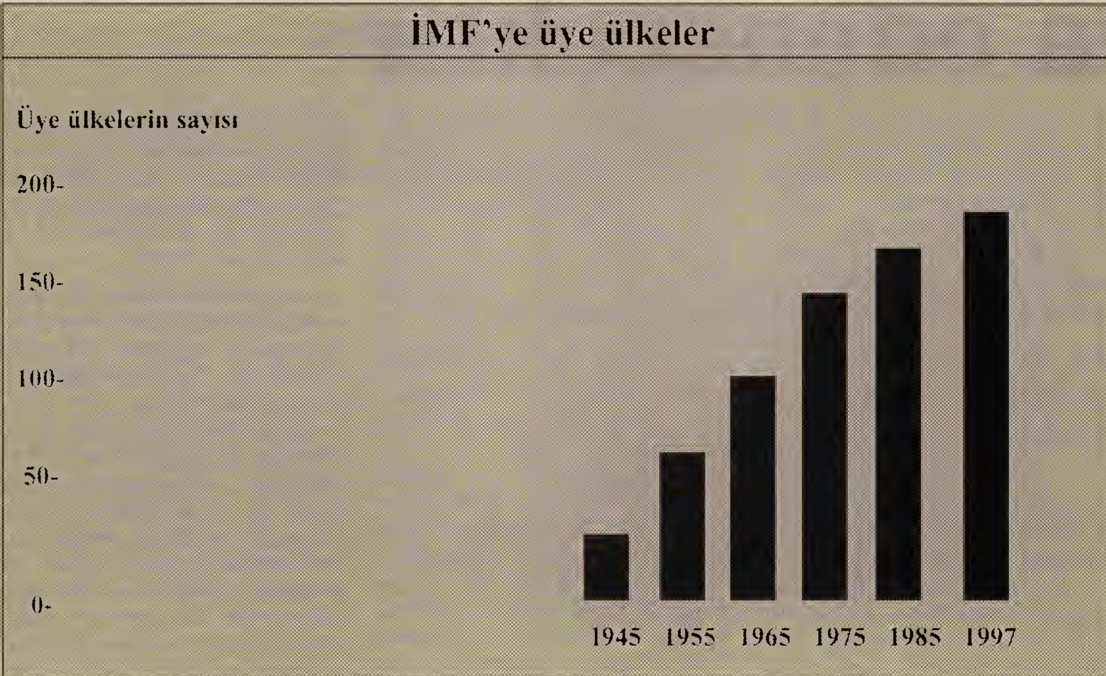
1929 ile 1932 arasında dünya çapındaki fiyat düşüşü % 48, uluslararası ticaret hacmindeki düşüş % 63'dür. Bunalımın atlatılması için uluslararası ticaretin geliştirilmesi kaçınılmaz olmuştur. Ticarette hızlanmayı ve kolaylığı sağlayacak bir düzene ihtiyaç duyulmuştur. Ayrıca karışıklıklara yol açmayacak ve bulunması güç olmayacak bir de değişim aracına gereksinim vardır. Bu gereksinime yanıtı veren İMF, araç ise döviz kurları olmuştur.

İMF 1946'da Amerika'da 36 üye ile kurulmuştur. Bu sayı günümüzde 182'ye ulaşmıştır. Ekonominin globalleşmesi en büyüğünden en küçüğüne kadar bütün ülkeleri aynı örgüte bağımlı duruma getirmiştir. İMF sözleşmesindeki hak ve yükümlülükleri yerine getirmeyi kabul eden her ülke buna üye olabilir. Tabii ki aynı biçimde üyelikten çıkmak da serbest bırakılmıştır. Küba, Çekoslavakya, Endonezya ve Polonya İMF üyeliğinden çekilmiş, Küba dışındakiler sonradan tekrar üye olmuşlardır.

Kapitalist sistemin işletilmesi için ülkeler İMF'de biraraya gelmiş, burada ekonomik politikalarını birbirinin çıkarlarına uygun olarak yürütecekleri gibi yükümlülükleri kabul etmişlerdir. Tabii bu kağıt üzerinde görüneni, büyük balığın küçük balığı yutması için yapılan "dayanışma" olarak algılamak gerekir.

Para değişimi, parasal işlerin düzenlenmesi, uluslararası ticaretin merkezi haline gelmiştir. Para herhangi bir mal (buğday, ekmek) gibi alınır satılır duruma gelmiş, günlük yaşamdan uzak gibi görünse de, yaşamda her şeye yön verir duruma girmiştir.

İMF, burjuvazinin politikacıları, hukukçuları tarafından bağımsız, kendi kendine kararlar alan bir organ olarak tanıtılmaya

Para piyasasının işleyişi göz boyayıcı çözümünü yarım yüzyıl sürdürebilmiştir. Ama bugün burjuvazinin nefes alacağı alan azalmaktadır.

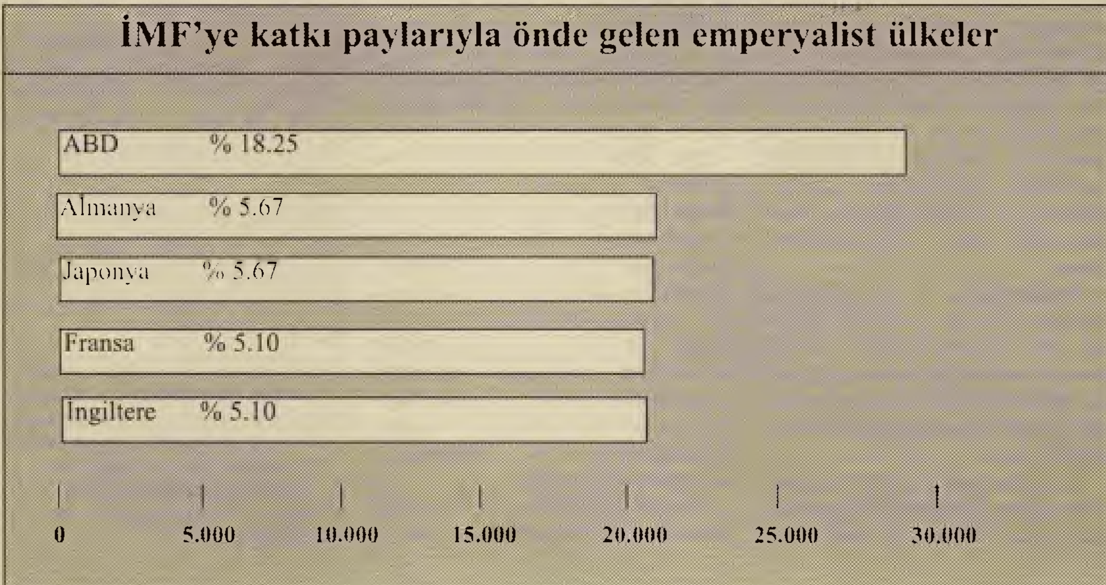
çalışılsa da, kesinlikle böyle değildir. İMF bir takım kararları alıp, üyelerine uygulatan bir erk değil, üyelerin bir takım kararlar alarak diğer ülkelere benimsetmelerinde kullandıkları bir araçtır. Kararların alınmasındaki ağırlık ise üye ülkelerin İMF'deki hisselerine bağlıdır. Her üye İMF'ye katılırken belli bir miktar para öder. Her üyenin, İMF'ye ödediği bu para ölçüsünde hissesi olur, bu hisse ölçüsünde de söz hakkı olur. Üyelerin ödediği bu paralar her beş yılda bir gözden geçirilir.

1945'de 35 ülke tarafından yapılan toplam katkı $ 87.6 milyar iken, 1997'de $ 200 milyarı geçmiştir. Tabii ki bugün, sömürücü politikası sayesinde en çok katkıyı yapan ABD'dir ve böylece politikaların belirlenmesinde en çok söz sahibi olan da yine ABD'dir.

Üyelerin yaptığı katkılar sayesinde İMF'de borç verilebilecek bir kaynak oluşmuştur. Katkı oranları hangi ülkenin ne kadar borç alabileceği konusunda temel ölçüt olmaktadır. Üye ülkelerin oylamadaki güçlerini de katkı oranları belirlemektedir.

İMF'nin işleyişinde her ülkeden bir devlet temsicisi (ya Maliye Bakanı ya da Merkez Bankası Başkanı) toplantılara katılır. Ancak bunlar "çok yoğun" olduklarından ve "başka işlerle de uğraştıklarından" katılımlarını İMF'deki temsilcileri aracılığıyla yürütürler. Sekiz ülke (Amerika, İngiltere, Japonya, Almanya, Fransa, Rusya, Suudi Arabistan, Çin) birer temsilci bulundururken geriye kalan ülkeler 16 kişiyi gurup temsilcileri olarak paylaşırlar.

İMF'e katılan her ülke, diğer üyeleri döviz kurları ve uygulayacağı ekonomik politikalar konusunda bilgilendirme yükümlülüğü altındadır. Ayrıca katkıları oranında da borç alma hakları vardır. Borç alırken İMF'in denetiminden geçerler. Bu denetim oldukça kapsamlıdır. (Faiz oranları, fiyatlar, ücretler, işsizlik, para dolaşımı vb.) Ülkenin alacağı borcu geri ödeyebileceğine karar

verilirse o ülkeye borç verilir. Aslında borç verilmesindeki en büyük etken ülkenin ekonomik durumunun iyi oluşu değil, kötü oluşudur. Dünya ekonomik sisteminde oluşan her bir çatlak piyasaya para enjekte edilerek -borç verilerek- kapatılmaya çalışılır.

Üye ülkelerin yükümlülüklerini yerine getirmelerinde fiziksel zor uygulanmaz. Üye ülkeden gerekli ekonomik reformlar yapmaları beklenir, bu konuda reçeteler sunulur (kamu harcamalarının kısılması, ihracatın teşviki vb gibi). Üye ülke yükümlülüklerini yerine getirmemeyi sürdürürse örgütten ayrılması istenebilir.

Kurulurken amacı dünya çapındaki parasal gelişmeleri, ilişkileri koordine etmek olan İMF zamanla üyelere borç verme işlevini de artırmıştır. İMF'in kendi kaynakları yani üye ülkelerin yapmış oldukları katkılar, dağıttığı borçları karşılayacak miktarda değildir. İMF bir yandan borç verirken, diğer yandan da faizle borç almaktadır.

İMF borç alma ve verme işlevini derinleştirerek Genel Borç Sözleşmeleri adı altında bir kredi hattı oluşturmuştur. İMF aldığı borçları beş yıl içerisinde ödeme yükümlülüğü altındadır. İMF'nin borçları 1962'de $ 24 milyar iken, "Yeniden Borçlanma Anlaşmaları" ile bugün 40-45 milyar dolara çıkmıştır. Bu durum, İMF'yi borç alıp borç veren bir bankaya benzetmiştir.

Kapitalizm 1930'larda girdiği krizden uluslararası para piyasasını geliştirerek ve İMF gibi bir kurumun olağanüstü yardımına başvurarak çıkmıştır. Ancak İMF de bugünkü krizleri çözeceğe benzememektedir ve kapitalizmin imdadına yetişecek yeni bir İMF yaratılması da pek olası görülmemektedir. Para piyasasının işleyişi göz boyayıcı çözümünü yarım yüzyıl sürdürebilmiştir. Ama bugün burjuvazinin nefes alacağı alan azalmaktadır. Bugün Asya'da çıkan krizlerin arkası kesilmemektedir. Bir kesimin ihracatı, diğer kesimin ithalatıdır. Asya ülkeleri -daha geniş olarak az gelişmiş kapitalist ülkeler- ekonomik sorunları çözmek için daha ne kadar borç alacaktır? Faizini bile ödeyemediği borçların kime ne yararı dokunacaktır? Diğer bir çözüm yoluna başvurarak ithalatlarını kısarlarsa gelişmiş ülke tekelleri mallarını kimse satacaklardır? Bugün Amerika'daki ödemeler dengesi açığı 70 milyar dolar artışla 230 milyar dolara ulaşmışken, uluslararası piyasalardaki can kurtaran rolünü kim üstlenecektir?

Kapitalizm dünya ölçeğine yayılan çıkmazından çıkamayacaktır. Çıkmazın sonu işçi sınıfının zaferi olacaktır. ●

CUMARTESİ ANALARI DALGA DALGA AKIYOR

UMUDUN 166. HAFTASI

Cumartesi Anneleri'nin her cumartesi günü Galatasaray Lisesi önünde yapmış oldukları eylem 166. haftasını doldurdu.

Kayıp yakınlarının yoğun katılımıyla gerçekleşen eylem polis baskılarına, tutuklamalarına meydan okuyarak üç yılı tamamladı. Analar dünya basınında seslerini duyurdular. Kimi zaman onları destekleyen yabancı girişimcilerle eylem enternasyonel bir yapı kazandı.

Kayıp yakınları yüreklerindeki umudu, sevgiyi ve barışı meydanlara taşıdılar. Onları duymazlıktan gelen yetkililere ise kin ve öfkelerini kustular. Onlar onurlu ve insanca bir yaşamın mücadelesini veren, devrim savaşçılarının kararlı ve azimli mücadelesini gözler önüne sermek için, bu kokuşmuş düzenin kalpazanlarını teşhir etmek için, bu vurdum duymazlığa hayır demek için yüreklerini birleştirdiler.

Türkiye ve Kürdistan'da faili meçhul cinayetlerin yaşanmadığı, gözaltında kayıpların olmadığı gün yok gibidir. Resmi kaynakların söyledikleri gerçeklerin yanında gülünç kalacak durumdadır. Bunun içindir ki bu eylemler devam edecektir.

166. eylemde kayıp Hasan Gülünay anlatıldı. Annelerin oturma eyleminde okunan basın açıklamasında 4 çocuk babası Hasan Gülünay'ın 20 Temmuz 1992 günü Tarabya'daki evinden Sirkeci'deki emlak bürosuna giderken gözaltına alındığı belirtildi. Gülünay'ın siyasi şubede bulunduğuna o tarihlerde gözaltında bulunan Erol Çam'ın tanıklık ettiği vurgulanan açıklamada, polis tarafından tehdit edilmeye başlanan Çam'ın can güvenliğinin sağlanması için Cumhuriyet Savcılığı'na başvurduğu ifade edildi.

Cumartesi Anneleri'nin bu kararlı mücadelesi, Türkiye devrim tarihinin onurlu köşe bir taşıdır.

Savaşanlar yenilmez!

Zafer, haklı savaşımızın sonunda gelecektir!

N.Ş.

HER DAMLANIZ BİRER KIRMIZI KARANFİLDİR

İnanç Seçiç

İzmir Karabağlar'da TKP üyesi İnanç Seçiç'i alçakça katledildi. İnanç Seçiç yoldaş, Lenincilerin menşeviklerle olan kavgasında düşen ilk yoldaştır. Menşevikler bu cinayetleri ile oportünizm bataklığında nerelere kadar battıklarını ve batacaklarını göstermişlerdir.

İnanç Seçiç yoldaşımızın menşevikler tarafından pusuya düşürülerek öldürülmesinin üzerinden tam 18 yıl geçmesine rağmen hala bizlerin benliğinde yaşıyor ve onun eksikliğini hissediyoruz. Kendisi şu anda belki fiziksel olarak yanımızda değil ama herşeyiyle o kavgamızda, aramızda yaşıyor.

İnanç yoldaş sana sesleniyoruz: Elinde devrimci coşku ile dalgalandırdığın kızıl bayrağı daha da yükseklere dikeceğiz, komünizm uğrunda döktüğün kanların yerden her damlası birer kırmızı karanfil olarak çiçek olup açacak, herbirimizin yakasında gururla yaşayacaksınız.

İnanç'lar ölmez!

***

Ahmet Hakan

Türkiye devrimci hareketinin tarihinde nice yiğit savaşçılar vardır. Onlar devrim savaşımında hiç tereddüt etmeden ölümü kucaklamışlardır. Ahmet Hakan da İleri Demokratik Halk Devrimi'nin yiğit bir savaşçısıydı. Ahmet Hakan 1979 yılının 17 Ağustos'unda şehit düştü.

Biz, Türkiye devrim hareketinin bu yiğit savaşçısını yaşatacağız. Tüm devrim şehitlerine söz veriyoruz, devrim mücadelesini utkuya ulaştıracağız.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ÇETESİ

Onların adaleti bizim elimizde. Halk onları yargılayacak ve cezalarını verecektir.

C. HASRET

İHD genel başkanı Akın Birdal'a yapılan silahlı saldırıdan sonra gözler yine Susurluk çetesine çevrildi. Bu çetelerin üyelerini saydığımızda hemen hemen hepsinin devletin güvenlik güçleri olduğu ortaya çıkıyor. Ve hükümet bu kirli ilişkileri ortaya çıkarmadığı için "eleştiriliyor."

Önümüzdeki günlerde yeni çeteler duyarsak hiç de şaşırmayalım. Çünkü, tamamen devletin organize suç örgütleri olan bu çeteler, devletin yönetememe krizine en iyi ilaçtırlar.

Yalnız bir yandan da çeteler çeteler hiç istemeden ayaklarına dolanıyor. Mehmet Ağar'ı bile yargılamaya niyetleri yok. Yüce divana gönderileceğini söylediler. Ama DGM'de göstermelik olarak yargılayacaklar. Fakat Ağar'ın adaleti bizim elimizde, onu halk yargılayacak ve cezasını verecektir.

Meşhur "Susurluk Raporu" belki çok insanı heyecalandırmıştır. Kitabın arka kapağında katillerin resimleri asılı, içeriği de bu katillerle ilgilidir diye insan düşünüyor. Fakat, nerede! Kitapta genellikle Ömer Lütfi Topal cinayeti ile ilgili rapor hazırlanmış. Sözde devlet sırrı diye çoğu yerlerini de basmamışlar kitapta. M. Ağar'ı, A. Çatlı'yı, Sedat Bucak'ı, Mehmet Eymür'ü, Tug. Veli Küçüklü'yü, İbrahim Şahin'i, ellerinden gelse suçsuz ilan edecekler. Zaten sonuç da onu göster miyor mu? Şu an ortaya tek serebildikleri isim Mehmet Ağar. Göstermelik olarak onu harcayacaklar!

Çeteleri şöyle bir incelediğimizde, hepsinin de devletle özel bir "gönül bağları" olduğu açıkça görülüyor. Bunlar ilk başta özellikle devrimci ve komünistlere karşı birkaç faşist artığından oluşarak kuruluyor. Bunlara "yüce devletimiz" yurt içi ve yurt dışında çeşitli "vatani" görevler veriyor ve Çatlı gibi "vatanseverler" devlet için kutsal çalışmalar yürütüyorlar.

Rapor'da, dikkat çeken bir başka nokta da, bu "çetelerin" PKK'ya karşı mücadele için ortaya çıktıklarıdır. Bir sürü suçsuz insanı yataklık ve yardım bahanesiyle öldürdüler. Bu sırada arkalarında hayatlarında ellerine geçemeyecek devlet imkanları vardı. Ve bunları vatanseverlik adına güzelce kullandılar. Haraç toplama, uyuşturucu kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, tecavüz gibi aklınıza gelebilecek bütün kirli işleri PKK'ya karşı mücadele adına (!) yaptılar ve hâlâ da yapıyorlar.

Ayrıca raporda "ordumuzun" JİTEM'i hiç söz konusu olmuyor. Aslında çıbanın başı kesinlikle ordudur. Hepimiz biliyoruz ki paylaşım (para paylaşımı) konusunda, JİTEM ile Özel Harekat Timi'nin arası açılmıştır.

Çetenin bir de korucu ayağı vardır ki özelikle güneydoğu'da etkilidir. Bunların yaptıkları saymakla bitmez. Birkaç tane aşiret bu korucuları elinde tutuyor. Maaşlarını devletten alıyorlar. Peki bunun sonu neresidir? Korucular kendileri soruyorlar, "savaştan sonra biz ne yapacağız" diye. Söyleyeyim, önümüzdeki günlerde, sadece korucuların oluşturduğu çeteler göreceğiz. Çünkü bunlar serseri mayın gibidirler, alıştıkları yolda yürüyeceklerdir.

İşin ilginç yanı ne biliyor musunuz? Her çetede haini itirafçı devrimciler, faşistler, ordu ve polis mensupları var. Demek ki çete üyesi olmak demek, *hain, şerefsiz, namussuz olmak demektir.*

Yeşil adını her zaman duyuyoruz. Yeşil sadece bir etiket. Türkiye'de o kadar çok yeşil var ki! Adam oyun oynuyor. Halbuki nerede olduğunu herkes biliyor. Ama ortaya çıkarmıyorlar. Yeşil mi arıyorsunuz, alın size yeşil: Ağar, Bucak, Şahin, Feymur, daha bir sürü. Mesut Yılmaz, Tansu Çiller, Bülent Ecevit, Deniz Baykal bunların hepsi birer yeşil. Kısacası Türkiye burjuvazisi tam bir çete cenneti. Her yerde, her taşın altında bir çeteye rastlamak mümkün.

Bu pisliği ancak devrim temizler. Devrimci ve komünistler arasındaki mücadele birliği ne kadar artarsa, onlar da bir o kadar geri adım atacaklardır.

Yaşasın devrimci dayanışma ve mücadele! ●

Kadın Sorunu ve Sovyetler Birliği'nde Cinsel Eşitsizliğin Kökleri -III

E. KARAKEBELİ

Devrimden önce Rusya'nın hiçbir demokrasi geleneği yoktu. Sosyalizm tanımı gereği bir aktif yığın demokrasisidir ancak SSCB'de proletaryanın kendini yönetme şansı olmamıştır. Politik ve idari güç devlet ve parti bürokrasisinin elinde yoğunlaşmıştı ve onlar da demokrasinin yolunu açmadılar ve hatta siyasetlerini demokratik olmayan bir temelde inşaa ettiler.

Bolşevikler gücü ellerine aldıklarında sosyalist bir toplum kurmanın zorluklarının bilincindeydiler. Devrimi gerçekleştirmede asıl olan işçi sınıfı Rusya'da ancak yeni ortaya çıkmaktaydı. Lenin'in gerekli gördüğü NEP'de bunun sonucuydu. NEP'in yürürlükten zamanından önce kaldırılması tarihsel bir hata olmuştur.

5. Bölüm:

Büyük Ekim Devrimi'nin ardından Rusya'da durum yeni hükümetin varlığını sürdürebilmek için verdiği sürekli bir kargaşa içindeydi. Proletaryanın devleti şimdi yeni toplumu nasıl kuracakları gibi teorik sorunların yanında, kontrolü elde nasıl tutacakları gibi pratik sorunlarla da uğraşmak durumundaydı. Kadınların ezilmişlikten nasıl kurtulacağı konusu da bu şartlar altında ele alınmaktaydı.

Eşitsizlikleri yok etmek için öncelikle hukuksal tedbirler alındı. Ama daha önceki bölümlerde de gördüğümüz gibi bu hakların hayata geçmesi yeni bir ekonomik temele oturmuş tamamen yeni bir toplumsal düzeni gerektiriyordu ve hele SSCB'nin sahip olduğu üretim güçleriyle çözülecek bir konu değildi.

Daha ilk yıllarından itibaren Sovyetler Birliği'nin önde gelen bir amacı kapitalist ülkelere yetişmek ve onları geçmek olduğundan kamu harcamaları her zaman tüketiciye yönelik yatırımlardan daha öncelikli olmuştur.

Bu ortam içinde 1930'lardan başlayarak yeni aile modeli iflas etti. Bunda ana neden ideolojik adanmışlık eksikliği değil, alt yapının güçsüzlüğüydü. 1. Dünya Savaşı'nın ve ardından iç savaşın getirdiği yoksulluk, 1928'den sonra yaşanan kollektivizasyon ve hızlı endüstrileşme zaten yüksek olmayan hayat standartlarını iyice düşürmüştü. Buradan yola çıkarak, maddi şartların doğurduğu zorluklar yüzünden "Aile Yasası"nın çalıştırılamadığını iddia etmek yanlış olmaz.

Zenotdhel'in yanı sıra 1930 yılında partinin kadın kolu da kapatıldı. Bunları ailenin görevlerini güçlendiren yeni yasalar izledi. Kadınların toplumda baskı altında kalması gibi temel sorunlar ve ev işlerinin yükünden, çocuk bakımının tek sorumlusu olmaktan onları kurtaracak pratik noktalara kadar her konu "aile toplumun temel hücresidir" söylemi altında unutuldu. Bunlar kadınların kendi kararı değil, parti aygıtının ürettiği politikaların sonucuydu ve kadınlar bir kere daha politik değişikliklerde etkili olmak yerine sadece değişikliklere tabi olmuşlardı.

Bunların bırakın bir sosyalist ülkeyi, batının güdük demokrasilerine bile ters düşen uygulamalar olduğu açıktır. Ne var ki devrimden önce Rusya'nın hiçbir demokrasi geleneği yoktu. Sosyalizm tanımı gereği bir aktif yığın demokrasisidir, ancak SSCB'de proletaryanın kendini yönetme şansı olmamıştır. Politik ve idari güç devlet ve parti bürokrasisinin elinde yoğunlaşmıştı ve onlar da demokrasinin gelişmesinin yolunu açmadılar ve hatta onun yerine siyasetlerini demokratik olmayan bir temelde inşa ettiler.

Büyük Ekim Devrimi'nin gerçekleştiği döneme yeniden bir bakarsak; Bolşevikler gücü ellerine aldıklarında sosyalist bir toplum kurmanın zorluklarının bilincindeydiler. Devrimi gerçekleştirmede asıl olan işçi sınıfı Rusya'da ancak yeni yeni ortaya çıkmaktaydı. Lenin'in gerekli gördüğü NEP de bunun sonucuydu. Lenin, toplumdaki herhangi bir gelişmenin başarılabilmesi için öncelikle üretim güçlerinin geliştirilmesi gerektiğinin farkındaydı ve NEP de en basit şekliyle, proletarya devletinin kontrolünde, kapitalist ilişkilerin de yardımıyla, üretim güçlerinde gelişmenin sağlanmasıydı.

Eğer toplumda "kadın sorunu" diye bir konu varsa ayrı bir kadın örgütlenmesi de olmalıdır.

Merkezi planlı bir ekonominin toplumu yönetmesi gerektiği savıyla NEP'in yürürlükten kaldırılması tarihsel bir hata olmuştur. Stalin ve Troçki'yle başlayarak, toplumda önce sosyalist üretim ilişkileri kurulursa, bu gelişmeyi üretim güçlerinin de takip edeceğine inanıldı. Bu düşüncenin kökleri volüntarizmdedir. Hızlı endüstrileşme çabaları ve zoraki kollektivizasyon da bu inanca dayanıyordu.

Böyle geri bir temelde tüm toplumu kapsayan planlı üretim ve dağıtım yapılan, sosyalist bir devlet kurmak istemişlerdi. Ancak eğer bugünkü gelişmişlik düzeyinde ve en ileri endüstrileşmiş ülkelerde bile bu kadar geniş ölçekli bir planlamanın imkansız olduğunu akılda bulundurursak, yüzyıl başı Rusya'sı böyle bir uygulama için kesinlikle hazır değildi. Sonuç, zaten sınırlı olan ekonomik kaynakların israf edilmesi, bundan toplumun zarar görmesi oldu.

Rusya'nın geri kalmışlığının devrimin geleceğiyle ilgili sorun olabileceği başından beri açıktı, ve bunun üzerinde kafa yorulduğu da bir gerçek. Örneğin, devrime dışından bakan birisi olarak Rosa Lüxemburg şöyle diyor;

> "Hepimiz tarihin kurallarına tabiiyiz ve ancak uluslararası bir şekilde sosyalist bir toplum düzeni kurulabilir. Bolşevikler bize, gerçek bir devrimci partinin tarihsel imkanlar içinde yapabileceği herşeyi başarma kabiliyetinde olduklarını gösterdiler. Mucizeler yaratmak durumunda değiller. Çünkü tecrit edilmiş, savaştan yorgun, emperyalizm tarafından bastırılmış, uluslararası proletarya tarafından ihanete uğramış bir ülkede hatasız ve model bir prolaterya devrimi yaratmak bir mucize olurdu.(...) Rusya'da soru ancak sorulabilirdi; ama çözüm Rusya'da olamazdı."

Ne Yapmalı?

Maddi eksikliklerin yanısıra töreler, gelenekler ve ekonomik öncelikler kadınların konumunda iyileşme sağlanmasında sürekli sorun olmuştur. Kadınların bu yapı içinde eşitsiz bir konumda kalmalarının özürleri olsa bile yapılabilecek herşeyin de yerine getirildiği iddia edilemez. Burada Alexandra Kollontai'dan bir alıntı yaparak, her ne kadar kadınların kurtuluşu sorunu daha geniş bir sorunun parçası olsa da yapılabilecek bazı ilerlemelere dikkat çekmek istiyorum:

> "Tarihsel materyalizmin takipçileri özel bir 'Kadın Sorunu' olduğuna ve bunun günümüzün diğer sosyal sorunlarından ayrı olduğu düşüncesine karşı çıkarlar. Kadınların ezilmesinin altında belirli ekonomik problemler yatmaktadır. Bu süreçte doğal faktörler ikinci önemdedir. Ancak birinci faktörlerin tamamen ortadan kalkması ve geçmişte kadınların baskı altına girmelerine yol açan bu güçlerin evrimleşmesi, temelden toplumsal pozisyonlarını etkileme ve değiştirmeyi başarır."

> "Ancak bu, modern sistemler içinde kadınların hayatında hiçbir ilerleme sağlanamaz anlamına da gelmez. İşçilerin sorunlarına radikal cevaplar modern üretim ilişkilerinin tamamen yeniden yapılanmasında mümkündür; ancak bu bizleri proletaryanın en acil istemlerini karşılayacak reformlardan geri mi tutmalıdır? Tam aksine, işçi sınıfının her yeni kazancı insanlığı özgürlük ve toplumsal eşitliğin krallığına daha da yaklaştıran bir adımdır. Bu nedenle kadınların kazandığı her hak onları tam kurtuluşa biraz daha yaklaştırır." (Alexandra Kollontai, 1972)

Örneğin kadınların kurtuluşu konusunda eğitim çok önemli bir noktadır. Belirli kesimlerde de olsa gerçekleşecek değişiklikler sonuçta ister istemez tüm toplumu etkileyecektir. Eğitimin dağılışında yapılacak ilerlemeler de insanlara bilgi düzeylerini geliştirmede daha çok imkanlar sağlayacaktır.

Yasal önlemler, her ne kadar anahtar değilse de, hiç kuşkusuz önemli bir yere sahiptir. Politik hayata katılmanın karşısındaki engellerin kaldırılması en önemli noktalardan biridir. Üstelik bu, genel bir demokratikleşme ve politik hayata yığınsal katılımın bir parçası olmalıdır. Kadınların politik eylemliliğini arttırmada pozitif ayrımcılık, yasal ve eğitimsel tedbirlerle ev işleri ve çocuk bakımının kadın ve erkekler arasında daha eşit dağılımının sağlanmasına öncelik verilmelidir. Kadınların doğurganlıklarıyla ilgili kanunsal hakları olmalıdır. Bunlar elbette sadece birkaç örnek ve yeterli de değil ama bu kadarıyla bile önemli bir yol katedilebilir.

Bunların elbette kendi kendilerine gerçekleşmesi beklenmiyor. Öyle inanıyorum ki, toplumda "kadın sorunu" diye bir konu varsa ayrı bir kadın örgütlenmesi de olmalıdır.

Eğer toplumsal ilerlemede en önemli konu nedir diye düşünecek olursak, *kadının ezilmişliğinin de merkezinde bulunan ana faktörlere karşı savaşım; yani toplumdaki işbölümü ve sınıflı toplumdur. Bunlar ortadan kaldırılmadan ne kadın ne erkek için gerçek kurtuluş da sağlanamaz.* ●

Kaynakça

Engels, F. (1972) Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni.

Kollontai, A. (1972) Kadın-Erkek İlişkileri ve Sınıf Mücadelesi. Falling Wall Press, Bristol.

Lapidus, G. W. (1982) Rusya'da Kadın.

Lapidus, G. W. (1993) Women, Work and Family in the Soviet Union.

Marks, K. (1968) "Gotha Programı'nın Eleştirisi", Marks-Engels, S.W. Vol 3.

Marks, K., Engels, F. (1965) Alman İdeolojisi.

Marks, K. (1975) "Economic and Philosophical Manuscript of 1844", C. W. Vol.3.

McAuley, A. (1981) Women's Work and Wages in the Soviet Union Allen and Unwin.

Oxenstierna, S. (1990) From Labour Shortage to Unemployment.

Sedatis, J.B., J.Butterfield (1991) Perestroika for Women: Perestroika from below, Social movements.

1998 Dünya Kupası Maçlarında İngiltere Taraftarları

▪ İngiliz futbol serserilerinin maçlar boyunca gösterdikleri "yüzleri" Britanya devletinin belki de sonu anlamına gelecek "İngiliz milliyetçiliğinin" bir başka göstergesidir.

İNGİLİZ MİLLİYETÇİLİĞİNİN DEĞİŞEN YÜZÜ

GÜLEN ERDİLEK

1998 Dünya Kupası futbol karşılaşmalarının "heyecanlı" geçen günleri, futbol "fanatiklerinin" sergiledikleri tutumlar açısından da tüm dünyada televizyonları başındaki izleyicilerin dikkatlerini çekmiştir. İngilizlerin değişen milliyetçi yüzleri, Alman faşistlerinin artan güçleri ve bunların aralarındaki dayanışmalar....

Emperyalistlerin, güçlerini koruyabilmek için ülke içinde milliyetçi duyguları arttırmaya çalıştıkları bilinen bir gerçektir. Bunalımları artıkça, emperyalist ülkelerde milliyetçi rüzgarların da artması bu açıdan hiç şaşırtıcı değildir. Dünya kapitalizminin önünde nefes alacağı daha çok zaman gözükmesine rağmen, içine girdikleri devresel krizler, böylesi sonuçları kaçınılmaz olarak beslemektedir. Dünya Kupası maçları sırasındaki görüntüler de bu çerçevededir. Bu açıdan, İngiliz fanatiklerinin maçlar sırasındaki "tavırları" bir çok şeyin göstergesidir.

İngilizlerin kötü ve korkutucu ünü Haçlı Seferleri döneminden kalma, beyaz üzerine kırmızı haçlı St. George bayraklarının, çok uzun bir süre sonra İngiliz taraftarlar arasında dalgalanması, tüm Avrupa'da beyinlerde "şimşekler" çaktı. İşçi Partisi başkanı ve başbakan Tony Blair'in "yenileşme" demagojisinin simgesi mi ortaya çıkmıştı acaba?

Dünyanın bir çok yerinde "İngiliz" adı geçerli olmakla beraber, ülkede yaşan İskoçyalı, Gallerli, İrlandalı uluslar düşünülerek özellikle "Britanyalı" kelimesinin kullanılmasına ülke içinde önem gösterilmesine rağmen, futbol fanatiklerinin dalgalandırdığı St. George bayrağı tamamen İngiliz sömürgeciliğini temsil etmektedir. İngilizlerin, Avrupa'yı fethetme savaşlarının bayrağıdır. Şimdilerde demokratik gözüktüklerine bakmayın, Avrupalı çocuğunu yüzyıllar boyu iki simgeyle korkutmuştur: Osmanlı tuğrası ve İngiliz St George haçlı bayrağı.

Ülkenin resmi bayrağı yerine bu kırmızı haçlı İngiliz bayrağının ortaya çıkmış olması, İngiliz milliyetçiliğinin değişen yüzünün bir kanıtıdır. Yüzlerine bile bu bayrağın çizili olduğu "fanatikler" ya da daha popüler dille "huliganlar", daha öncekilerinden farklı olarak İngilizlerin Avrupa'da barbarlıkla egemenliklerini kurdukları dönemin özlemcisidirler. Örgütlü faşistlerin eylemi demek, geleneksel "huliganlar"dan ayırma açısından daha doğru olacaktır.

St. George haçlı bayrağı korkunç ününü ilk olarak Bizans'ın son döneminde Anadolu'ya yapılan barbar seferler sırasında ve Bizans'ı talanıyla kazandı

Uzun bir süredir gelişme kaydetmeyen İskoçya ve Galler'e otonomi konusunda Blair'in yaptığı "reformlar" bir yandan onların isteklerini yeterince karşılamazken, öte yandan "İngiliz" milliyetçiliğinin artmasını getirdi. İrlanda sorununda anlamlı bir ilerleme sağlayamayan Britanya adası böylece "yeniden birleşme" gibi bir "sorunları" olabileceğini farketti.

Futbol, her zaman, her ülkede, halkın eğilimlerini yansıtan büyük bir barometredir.

1966 yılında Wembley stadyomunda Dünya Kupasını İngiltere kazanmış ve süreç boyunca ve sonrasında "Union Jack" denen mavi üzerine kırmızı-beyaz haçların yer aldığı Britanya resmi bayrakları ortalığı kaplamıştı. Krallık mavisi Britanya'nın yönetimini simgelerken, diğer haçlar İngiltere, İskoçya ve İrlanda'yı simgeliyordu. Oysa, Britanya'nın başarısı değil, İngiltere'nin başarısı söz konusuydu.

Bu tarihten 30 yıl sonra, 1996'da Avrupa kupası maçları vesilesiyle, İngiliz bayrağı ortalığa çıkmaya başladı. Belli ki milliyetçiler, "Union Jack"ın sadece St.George'u (İngiltere diye anlayalım) temsil eden haçlarını simge olarak kullanmanın daha açık bir davranış olacağını düşündüler! 1707'deki ve 1801'deki Birleşme Anlaşması'ndan bu yana ilk kez İngilizler, *İngiliz bayrağını* dalgalandırdılar.

Ardından yapılan kamuoyu yoklamasında ise genç nüfusun % 88'i kendisini Britanyalı olarak tanımlamaktansa, İngiliz olarak tanımlamayı tercih ediyordu.

Avrupa 96 şampiyonası sırasında İngilizlerin söylediği, "Üç Aslan" şarkısı bile saf kan İngiliz milliyetçiliğini temsil etmek için seçilmişti. 900 yıl önceki William Conqueror sembolü ile İngilizlerin 3 ulustan geldiğini (Angıllar, Saksonlar ve Normanlar) anlatan şarkıyı dillendirmişlerdi. İngiliz taraftarlar, "futbol evine geliyor" diye bağırdıkları zaman, İskoçya'nın başkenti Glasgow'a geri geldiğini kastetmiyorlardı!

Bütün gelişmeler gösteriyor ki, İrlanda, İskoçya ve İngiltere'de önümüzdeki yıllarda sıcak gelişmeler olacaktır.

Galler Bölgesi Ulusal Partisi'nin başkanı Wigley'in deyimiyle, "ulusal olarak kendine güvenin cini şişeden dışarı çıkmıştır. Bunu, ne Tony Blair, ne Gordon Brown, ne de Robin Cook (bunlardan Gordon Brown ve Robin Cook kabinedeki İskoçyalılardır, Tony Blair'in kendisi de İskoçya'da eğitim görmüştür) geri sokmayı başaramayacaklardır."

İskoçya'da yapılan son araştırmalara göre, % 52 İskoçyalı, İngiltere'den tam bağımsızlık istemektedir. Bu rakkamın % 63'ü 35 yaşın altındaki nesildir. Halkın büyük çoğunluğu gelecek 10 yıl içinde tam bağımsızlık yolunda büyük ilerleme kaydedileceği düşüncesindedir. Şimdiki durumda bile İskoç Ulusal Partisi, İşçi Partisi'ni seçimlerde oldukça zorlayarak ikinci parti olmuştur. Gelecek seçimlerde ise İşçi Partisi'ni tamamen sileceği söylenmektedir.

Şu anki durum öyledir ki, İşçi Partisi ne yana dönse kaybedeceğe benzemektedir. "Otonomi" geldiği zaman İşçi Partisi lanetlenecek çünkü sadece o kadarla kalmış olacak, otonomiyi getirmezse bu kez getirmediği için yine lanetlenecek.

Bütün bu otonomi konularını İngiliz milliyetçileri, "provokasyon" olarak değerlendirmektedir. Özellikle dünya kupası sonrasında genel bir değişim söz konusudur. Artık her yerde daha çok haçlı seferlerinin bayrağı olan St. George görülmektedir. Daha önce, "St. George Günü"nün ne zaman olduğunu normal bir insan bilmediği halde, şimdilerde St. George gününde publarda ucuz biralar dağıtılıyor.

İngiliz burjuvazisi bir yandan Avrupa'ya karşı "değişik" ve "uygar" bir politika uyguladığını göstermeye çalışıyor ama öte yandan İngiliz halkında milliyetçi duyguları ateşlendirmeye bilinçli olarak uğraşıyor. Önümüzdeki dönem, bu tehlikeli oyunun sonuçlarının devşirilmeye başlanacağı, milliyetçi rüzgarların daha gürültülü eseceği bir dönem olarak duruyor. ●

 KIBRIS SORUNU

İşgalin 24. yıldönümünde Kıbrıs halkı ile dayanışmayı yükseltelim

YILDIRIM GİRNELİ

Kıbrıs'ın Türk Ordusu tarafından işgalinin üzerinden 24 yıl geçti. **İşgalle bölünen adada işgalin yarattığı fiili bölünmüşlük sürüyor.** Geçen 24 yıllık sürede uluslararası platformlarda aranan çözümler hiçbir düzelme sağlamadı. Tam tersine geçen 24 yıl bölünmeyi pekiştirdi.

Bölünmeyi izleyen sürede TC'nin desteğiyle oluşturulan KKTC, ayrı bir devlet haline geldi. Her ne kadar da TC hariç, DÜNYA ÜZERİNDE BAŞKA HİÇBİR ÜLKE RESMİ OLARAK TANIMASA DA, KKTC, ayrı bir devlet olarak oluşumlarını tamamlamıştır. Kendi resmi polisi, ordusu, bürokrasisi, seçimli parlamentosu, hükümeti, cumhurbaşkanı ve yerel yönetimi vardır. Çok partili bir burjuva demokrasisi içinde yasama, yürütme ve yargı organlarına sahiptir. Sınırları zor yoluyla da olsa çizilmiştir ve bu sınırlar 24 yıldır korunmaktadır. Hava, deniz limanlarına sahiptir ve toprakları üzerinde hükümranlık hakları vardır. Kendi nüfus cüzdanı ve ayrı pasaportu vardır. Türkiye dışında birkaç ülkede daha resmi olarak faaliyet yürüten temsilcilikleri vardır.

KKTC BAĞIMSIZ BİR ÜLKE Mİ?

KKTC devlet olarak oluşumlarını tamamlamıştır. Devlet görünüşte her tür faaliyetini sürdürmektedir. Dış ülkelerle banka ve ticaret işlemleri de sürdürüyor. Duruma daha yakından bakıldığı zaman olan nedir, bunu anlamaya çalışalım.

KKTC, içme suyundan telefonuna, postasından bütçesine, ordusundan merkez bankasına, hava ulaşımından liman işletmeciliğine, eğitim sisteminden ticaretine ve para birimine kadar her şeyi ile bir noktada gelip TC'ye bağlanmaktadır. Türk ordusunun fiili koruması altındadır. Dıştan bakıldığı zaman bağımsız gibi görünmesine rağmen pratikte her açıdan yüzlerce çelik halatla "Anavatan"a bağlanmıştır. "Anavatan" bağlarını koparsa tek başına ayakta durması mümkün değildir.

KKTC kendine özgü bir takım özelliklere sahip olarak Türkiye'nin bir uzantısı, onun bir parçası haline gelmiştir. Süreç çoktan tamamlanmıştır. Askeri açıdan büyük stratejik öneme sahip Kıbrıs, Akdenizin ortasında batmayan bir uçak gemisidir. TC'nin, adanın kuzeyinde 35,000 kişilik bir askeri gücü konuşlandırılmıştır. Kuzey askeri anlamda TC'nin bir üssüdür. Yasal hiç bir sınırlaması da yoktur.

TC İLE BAĞLARA BAZI ÖRNEKLER

Ticarette en büyük pay TC'nindir. Bunun dışında İngiltere başta olmak üzere pek çok ülke ile (İsrail ve Arap Ülkeleri dahil olmak üzere) ticaret yapılmaktadır. Endüstrisi, hafif endüstri temelindedir. İşgalden bu yana, TC'nin yaptığı yıllık mali katkılarla bütçe açıklarını kapatmaktadır. Resmi para birimi TL'dir. TC Ziraat Bankası aynı zamanda KKTC merkez bankasıdır. 200.000 diye belirtilen nüfusunun 1/3 ten fazlası işgali izleyen dönem ve sonrasında TC'den çeşitli vaatlerle oraya getirilip yerleştirilen ve bugün çifte vatandaşlık taşıyan TC vatandaşlarıdır.

KKTC ekonomisi tamamen TC'nin katkılarıyla ayaktadır. KKTC ekonomik bağımlılığın yanında askeri ve idari olarak da tepeden TC'ye bağlıdır. Kendi seçilmiş parlamentosu ve parlamentonun çıkardığı bir hükümeti olmasına rağmen KKTC'yi ilgilendiren sosyal-ekonomik-politik kararlar TC'nin Kıbrıs'a yerleştirdiği Kolordu aracılığı ile TC tarafından belirlenmektedir. MGK-KOLORDU-BÜYÜKELÇİLİK-KKTC CUMHURBAŞKANI -VE HÜKÜMETİ -BİR ELİN BEŞ PARMAĞI OLMUŞTUR. Yönü MGK çiziyor, ötekiler uyguluyor.

KKTC'nin "Maliyetini" Azaltma Çabaları

Bir süredir Kıbrıs ekonomisinin kendi öz kaynaklarını yaratabilmesi için de çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bunlardan birisi bankacılıkla ilgilidir. KKTC bankacılık yasalarına getirdiği kolaylıklarla KKTC'de banka kurup çalıştırmayı çok kolaylaştırdı. Pek çok TC bankası küçücük bir yer olan KKTC'de şubeler açtı. Onlarca yeni banka kuruldu ve çalışıyor. Bir tür kara para aklama işlevi görüyorlar.

Turizm KKTC'nin umut bağladığı bir diğer önemli sektördür. Yurtdışında yaşayan Kıbrıslı Türkler ve TC vatandaşları en büyük kolu oluşturuyor. Neredeyse 10 aydan fazla güneşli döneme sahip olan KKTC bu alandan umutlu.

Turizme ek olarak asıl olarak da TC'de kumarhanelerin kapatılmasıyla kara para aklama merkezi olan bu "oyun" salonları KKTC'ye taşındı. KKTC ekonomisine "katkı" yapması bekleniyor. Bu alanın ana müşterileri TC vatandaşları ve Ortadoğululardır. (İsrailliler başta geliyor.) KKTC, kara para aklama, sahte dövizleri piyasada temizleme, Avrupa'da çalınan arabaları temize çıkarma, esrar-eroin ve beyaz kadın ticaretiyle de adını duyurmaya başladı. TC, çete-mafya bağlantılarını ve ekonomi dışı kaynaklarını aktarma amacıyla KKTC'yi daha efektif olarak kullanma hesapları içinde.

Özel üniversiteler. Özel üniversiteler de KKTC ekonomisine önemli katkı yapmaktadır. Yabancı dille eğitim yapan bu üniversiteler (İngilizce) ağırlığıyla TC ve Arap ülkelerinden öğrencilere hitap etmekte olup, konut alanında da yeni talepler doğurmaktadır. Bu yıl YÖK'e bağlanan bu üniversitelere, Türkiye'den 40,000 yeni öğrenci yerleştirilmesi planlanıyor. Nasıl bağımsız bir ülkedir ki, üniversiteleri de YÖK'e bağlanmıştır!

Bunların yanında Kıbrıs'ın bütününün çok ciddi doğal bir sorunu vardır. Su sorunu. Gelecek yılların olası en önemli savaş nedenlerinden birisi olabilecek suyu KKTC Türkiye'den sağlama aşamasındadır. Konu ile ilgili ciddi çalışmalar yapıldı ve yakın gelecekte KKTC Akdeniz'in altından geçirilecek su boruları ile su sorununu TC'ye bağımlı olarak çözüyor. Bu yolla getirilecek suyun, Rumlara ve Ortadoğu'ya satılması projeleri var.

KKTC'nin Nüfus Bileşimi Değiştirilmiştir

15 Aralık 1996 nüfus sayımı verilerine göre KKTC'de durum şöyledir: Bknz. Tablo I

TABLO I

	Toplam	Yüzde
Genel Nüfus :	200.537	
(Not: Aynı dönemde Kıbrıslı Rum nüfusu 650.000 dir.)		
KKTC uyruklu :	164,440	%81.99
TC uyruklu :	31,997	%15.94
Diğer ülke :	4,150	% 2.07

KKTC uyruklularda durum şöyle: Bknz.Tablo II

TABLO II

	Toplam	Yüzde
Kıbrıs doğumlu olanlar :	137,398	% 68.5
TC doğumlu olanlar :	23.924	%11.93
Diğer Ülke doğumlular :	3,138	% 0.63

Bu % 68.5 'lik oran içerisinde 1974'ten itibaren adaya yerleşen Türkiyeli nüfusun KKTC'de doğan çocuklarının da sayıldığını düşünürsek, gerçek Kıbrıs kökenlilerinin sayısının 100,000 dolayında ya da altında olduğu ortadadır. Çeşitli uluslararası kaynaklara göre de, 1963'te 120,000 olan

Rum yönetimi, Ağustos ayında S-300 füzelerini Kıbrıs'a getiriyor. Türkiye hükümeti de, buna karşılık olarak "askeri operasyon" planları içinde.

Kıbrıs'ta gelişen ya da gelişecek her tehlikeli tırmanışın yol açacağı tüm oluşumlar, emperyalizmin yayılmacı politikasının sonucudur

Kıbrıslı Türklerin sayısı bugün 80,000 dolayındadır. 1963 ve özellikle 1974 sonrasında büyük bir yurtdışı göç olayı yaşanmıştır. Bu veriler de dikkate alındığında, KKTC'de yaşayan nüfus içerisinde Kıbrıs kökenliler %40 oranındadır. Böylece, işgalle birlikte ortaya çıkan önemli bir sonuç, Kıbrıs'lıların kendi evlerinde azınlık durumuna düşürülmeleri ve işgalci nüfusun adada çoğunluğu sağlamış olmasıdır. Bu sonuç bile Kıbrıs'ta yapılacak her tür anlaşmanın TC'nin isteği ve çıkarları ile ne kadar güçlü olarak bağlandığını anlatmıyor mu? KKTC nüfusunun çoğunluğu artık Türk vatandaşıdır. Son günlerde KKTC vatandaşlarına bir de TC vatandaşlığı verilmesi için tartışmalar da yapılıyor.

EKONOMİK BAĞIMLILIK

Ekonomik verilerle ilgili bir örnek aktaralım. KKTC ekonomisi yeni kaynaklar yaratmaya yönlendirilmesine rağmen hala çok büyük ağırlığıyla her yıl TC'den aldığı yardımlarla ayakta durmaktadır. TC yardımları KKTC'yi kendisine öylesine muhtaç duruma sokmuştur ki her ay sonunda TC'den KKTC'de çalışan memurların maaşlarının ödenmesi için para gelmesi gerekiyor. Paranın gelmesinde doğan en küçük bir gecikmede hiç bir memur maaş alamıyor. Bu durumda KKTC'li bakanlar Ankara hükümet koridorlarında bu paranın verilmesi için bir tür dilencilik yapıyorlar.

KKTC yılda 30 milyon dolar TC'ye ihracat yapmakta, TC'den ise yılda 280milyon dolarlık ithalat yapmaktadır. Denge TC yönünde. Ticarette TC diğer ülkelere uyguladığı ekonomik kolaylıkları KKTC'ye uygulamıyor. KKTC'nin dünyaya açılabilmesi TC üzerinden mümkün olduğu halde bilinçli navlun uygulamalarıyla KKTC'de üretilen mallar, yetiştirilen ürünler TC pazarlarında bile rekabet edemez hale getiriliyor. TC bir yandan KKTC ekonomisine para basıyor ama diğer yandan da KKTC'nin ekonomisinin bütün değerlerini (turizm, diğer ülkelerle olan ticaretten gelen girdiler vs.) ithalat yoluyla geri alıyor. Yapılan yardım, büyüyerek, Türkiye'deki kapitalistlere geri döndürülüyor. Akılsızca uygulanan Rum ambargosu da bu bağımlılığın artmasında ciddi rol oynuyor. Resmi Kıbrıs hükümetinin uyguladığı ambargoya dünyadaki pek çok ülke de dahil edildiği zaman zaten TC'ye bağımlı olmanın ötesinde bir yol kalmıyor. En azından yaşayabilmek için bağlanmak zorunda.

Bu durum ayrıca KKTC'den Kıbrıslı gençlerin her tür yolla göç etmesine de yol açıyor. Son olarak, 23 Nisan 1998'de TC ile KKTC arasında imzalanan yeni bir protokolla (AB sürecine resmi Kıbrıs hükümetinin dahil edilmesine tepki olarak) entegrasyonun tamamlanması hedefleniyor.

Çiller tarafından gönderilen faşistleri, Denktaş, törenle karşıladı

İLGİNÇ BAZI ÖRNEKLER

İlginç olan bir başka duruma daha örnek verelim. KKTC'de burjuva demokrasisinin kuralları çalışıyor. Güçler ayrımı var. Yerel, genel, başkanlık seçimleri zamanında yapılmaktadır. Kendi polisi, asker gücü var. Ancak her iki güç de, (polisin göreceli bağımsızlığı biraz daha fazla olmak üzere) TC güvenlik güçlerine bağlı. Örneğin Kıbrıs'ta TC askerlerinin işlediği herhangi düzeydeki bir suça KKTC polisinin, makamlarının müdahale, yargılama hakkı yoktur. KKTC topraklarında insandan arındırılmış ve tampon bölgeler olarak adlandırılan bölgelerde ortaya çıkan ihlal olaylarında yetkili yargı organı askeri mahkemedir. Askeri mahkemenin üç kişilik hakiminden ikisi sivil, birisi de askerdir. Verilen kararlar uluslararası insan hakları raporlarına bile, "askerin istediği yönde oluyor" diye yansımıştır.

Seçimler de ise durum daha da komiktir. Zaten nüfus içinde Kıbrıs kökenlilerin oranı %40'a düşmüş. Bu durum oy oranlarına da yansıyor şüphesiz. Her düzeydeki seçim sonuçlarında TC kökenli çoğunluk nüfus belirleyici bir rol oynuyor. Yine bu alanda da "Anavatan"ın onayı dışında ne seçilebilmek, ne de kendi programını uygulayabilmek mümkün. Haspel kader bir dönem koalisyona ortak olabilen Kıbrıs'taki sosyal demokrat parti bile, TC'den farklılık taşıyan çözüm önerileri içeren programını TC'nin kabul çerçevesi içerisine budayarak bir süre hükümete ortaklık yapabilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde, Denktaş'ın karşısına çıkabilme cesaretini gösteren adaylar tehdit edilmiş, seçmenler üzerinde açık baskı uygulanmış, işgal ordusu ve onun yerel valilik organı TC Büyükelçiliği, açıktan müdahalelerde ve telkinlerde bulunup her defasında Denktaş'ın seçilmesini sağlamıştır.

KKTC'de faşist hareket sürekli bir biçimde TC tarafından beslenmektedir. Geçen yıl MHP kongresini darmadağın eden Ülkü Ocakları Başkanı ne garip bir tesadüf ki 1990'lı yıllarda KKTC vatandaşlığına alınmış ve 1995 yılına kadar da KKTC'de güçlü bir faşist hareket örgütlenmesi işinde bizzat çalışmıştır. Faşist hareket köylere kadar örgütlenmiştir.

Büyük çoğunluğu ilerici ve sosyalist düşüncelere sahip kişi ve örgütlere yönelik 1989 yılında başlatılan ve günümüze kadar süren 37 bombalı saldırı yapılmıştır. Bu saldırıların tümü de faili meçhul! Yine 1992-96 arasında KKTC'de işlenen toplam cinayet sayısı 21. Bunun 8'i faili meçhul. Rakam belki küçük ama işlenen cinayetlerin nerede ise %40'ı faili meçhul. Faili meçhullerin arasında Kıbrıs'lı ilerici yazar Kutlu Adalı da var. Uzi marka silah ile evinin önünde katledilmişti (Temmuz 1996'da). Cinayetten 2 gün önce faşist Abdullah Çatlı Kıbrıs'ta idi. Olayı da TİT (Türk İntikam Timleri) üslendi. Uzi silahı-Çatlı-TİT- faili meçhul bombalama ve cinayetler, Susurluk bağlantılarını gözümüzün önüne getiriyor. Yine 1994 yılında Güney Kıbrıs'ta Kıbrıs Kürdistan'la Dayanışma Komitesi'nin başkanı olan bir ilerici Rum, faili meçhul cinayete kurban gitti. Bu olayı, MİT'in örgütlediğini halk kendi arasında açıkça konuşuyor.)

Sadece 1995'te her tür masrafı ödenerek bizzat başbakan Çiller tarafından 3000 faşistin KKTC'ye gönderildiği ve bu gelenleri de Denktaş törenle karşıladı. İşgalin yıldönümünde sınırda Rum protestocularla kavga edenlerin ve Rum göstericileri öldürenlerin bu faşistler olduğu kavga sırasında taşıdıkları bayraklarından belli oluyordu. (1996 da da, işgalin yıldönümünde, TC'den faşistler gemilerle bedava KKTC'ye taşındı.)

KKTC'de Bostancı diye bilinen bölgede yaşayan nüfus TC'den ihraç edilen Kürt kökenlilerdir. Haziran 1998'de faşistler, "kahrolsun PKK" sloganları ile bu köyü basıp yolda yürüyenleri, evlerinin önünde, kahvelerde oturan Kürt kökenli KKTC vatandaşlarını terörize edip, onlarca insanı yaralamışlardır. Buna benzer olaylar KKTC'deki üniversitelerde de günlük olaylar haline gelmiştir.

KIBRIS SORUNUNUN KISA GEÇMİŞİ

Tarihinde pek çok defa işgal edilen Kıbrıs, 1878'e kadar yaklaşık 300 yıllık Osmanlı yönetimi altında yaşamıştır. Ada, 1878'de Osmanlının gerileme dönemine denk düşen dönemde de İngilizlere altın karşılığında kiralanmıştı. TC'nin 1923'de kurulmasıyla TC Kıbrıs üzerindeki hükümranlık haklarından vazgeçmiş ve ada 1960 yılında bağımsızlığını ilan edene kadar bir İngiliz sömürgesi olarak kalmıştır. Kıbrıs'ta İngiliz sömürgeciliğine karşı Kıbrıs halkının başlattığı anti-sömürge mücadele, İngiliz emperyalizminin klasik sömürgecilik taktiğinin bir sonucu olarak böl ve yönet taktiği çerçevesinde yürütülmüştür. Bu sayede Kıbrıs'taki kurtuluş mücadelesi daha başından bölünmüş, bir kesim (Kıbrıslı Türkler) bu taktikle sömürgeciliğe karşı mücadelede İngilizlerin yedek gücü durumuna getirilmiştir. Anti-sömürgeci mücadelede kilise ve onun yanında Rum burjuvazisinin başı çekmesi ile de bu mücadele, Türklere karşı ulusçuluğu körükleyen bir diğer etken olmuştur.

Mücadele asıl olarak Yunan burjuvazisinin aktif desteği ile 50'li yıllarda yükselmiştir. O dönemde ulusların kendi kaderini tayin hakkı çerçevesinde yapılan oylamada (ada nüfusunun ¾'ünün Rum olduğu dikkate alındığında) Yunanistan'la birleşme kararı çıkmıştır. Enosis adı verilen belgi tam da bunu anlatır. Enosis'in öne çıkması Türk milliyetçiliğini de azdırmıştır. Enosis'e karşı "taksim" şiarı yükselmiştir. Yunanistan'a bağlanma yerine adanın bölünmesi. Bu belgi TC'nin çıkarlarıyla denk düşüyordu. Sonunda Londra Andlaşması'yla, İngilizlerin 100 yıllığına Kıbrıs'ta 2 önemli askeri üs elde etmesi karşılığında, Türkiye-Yunanistan ve İngiltere'nin garantörlüğünde (her üç ülke de sürekli olarak belli oranda asker bulundurmak koşuluyla) 1960 yılında Kıbrıs bağımsızlığını ilan etti. Yeni cumhuriyetin anayasası öyle yapılmıştı ki, kısa sürede sorunlar çıkardı. Toplumların veto hakkının olması, yönetmeyi ve yeni yasalar çıkarmayı zorlaştırıyordu. Bu nedenlerle anayasada bir takım değişiklikler yapılabilmesi için başlayan tartışmalar silahlı çatışmaya döndü. Sonuçta 1964'e gelindiğinde artık araya yeni kan davaları girmiş ve küçük ada üzerinde nüfusda savaş nedeniyle yer değiştirmeler olmuş, Türkler bazı alanlarda güvenlik nedeniyle iç özerkliği olan ve iç denetimini sağladıkları bazı özerk bölgeler oluşturmuşlardı. Türkler bu yeni yapılanma üzerinde, bir özerk yönetim biçimi oluşturdular. 1967 yılında Yunanistan'daki faşist darbe sonucunda Enosis yine öne çıktı. Yeni çatışmalar bu kantonal türdeki özerk bölgelerin daha da çoğalmasını ve iç denetiminin güçlenmesini getirdi.

1970 yılıyla birlikte Kıbrıs ekonomisinin yaşadığı ekonomik patlamanın da bir sonucu olarak giderek güçlenmeye başlayan Kıbrıs Rum burjuvazisi, Yunanistan'la birleşme fikrine karşı bağımsızlığını öne çıkarmaya başladı. Toplumlar arasında çatışmaların durduğu ve ekonomik ilerlemeden yavaşça Türklerin de pay almaya başladığı bu kısa süre Kıbrıs'ta halkın refah süresinin de hızla yükselmeye başladığı bir dönemdi.

Ekonominin giderek güçlenmesi toplumlar arasındaki ilişkileri de güçlendiriyordu. Hızlı kapitalist gelişme, hızla işçi sınıfını da işyerlerinde birleştiriyordu. Hafif endüstri temelli fabrikalaşma ve inşaat sektöründeki patlama sınıfı birleştirmeye yol açıyordu. Yerel Türk yönetiminin tüm baskılarına rağmen her geçen gün Türk işçileri de Rum sınıf kardeşleriyle daha iyi çalışma koşullarında biraraya geliyor ve aynı sendikada örgütleniyordu.

Faşistler, kendi aralarında sık sık "dayanışma" toplantıları düzenliyorlar.

KKTC'de faşist hareket sürekli bir biçimde TC tarafından beslenmektedir

Yine bu dönemde unutmayalım ki, Türkiye ve Yunanistan devrimci durum yaşıyordu. Yunanistan'da faşizm çözülme aşamasındaydı. Türkiye'de 1971 yılındaki faşizm denemesi de gerilemeye başlamıştı. Türkiye ve Yunanistan'da yükselmeye başlayan devrimci hareket ve sosyalist fikirler asıl olarak bu ülkelerde eğitim gören binlerce genci etkiliyor ve onların eli ile kendi ülkelerine ulaşıp yeni umutlar doğuruyordu.

Kıbrıs'ta işçi sınıfı partisi Bolşevik devriminin ardından kurulmuştu. Ancak araya kan girmesi ile 1960 sonrası dönemde Türklerin siyasete katılımı çok sınırlıydı. İlerici Türkler Volkan isimli milliyetçi–faşist yeraltı örgütü eliyle katlediliyor, halk terörize ediliyordu. 1970'li yıllar Türklerin de ilerici bir parti kurmalarına yol açtı, CTP'yi kurdular. (Direkt olarak Türkiye'deki devrimci mücadeleden etkilenen kadrolar eliyle kuruldu.)

Bu dönemde Kıbrıs Rum kesimi içinde Yunanistan'daki faşizmin yardımıyla faşist örgütlenme ve bağımsızlık isteyen Kıbrıs hükümetini destabilize etme çalışmaları artmaya başladı. Katliam ve sabotajlar yaşamın bir parçası haline getirildi. Son bir çaba ile Makarios'un bağımsız bir Kıbrıs ordusu kurup, silah gücünü de Yunanistan'dan bağımsızlaştırma girişimine faşist Yunan cuntasının yanıtı Kıbrıs'ta faşist bir darbe girişimi oldu. 15 Temmuz sabahı başlayan faşist darbe Türkiye'nin askeri müdahaleyi başlattığı 20 Temmuz gününe kadar binlerce bağımsızlık yanlısı Kıbrıslı ilerici Rumu katletti. Darbenin başarıya ulaşmasıyla birlikte, darbenin ilk günlerinde Türklere zarar vermemek için dikkat gösteren faşist darbeciler, müdahale zeminini de kolaylaştıran, Türklere karşı bazı kitle katliamlarına girişeceklerinin ipuçlarını verdiler.

1963'te çatışmaları doruğuna çıkartan, o dönem Kıbrıs'ta görevli bir Türkiyeli subayın eşi ve çocuklarına karşı yapılan katliamda, bunu yapanların Türkler olduğu bugün daha rahat söyleniyorsa, 1974'te Türklere karşı yapılan bazı katliamları da faşist yeraltı Türk örgütlerinin müdahale olsun diye yaptıkları yönünde ciddi kuşkular vardır.

Türklerin can güvenliğini sağlamak ve darbe ile devrilen yasal Kıbrıs hükümetini yeniden göreve getirmek için yapılan Türk müdahalesi bu tür katliam girişimleri nedeniyle, 16 Ağustos 1974'te daha büyük olçekli bir ikinci müdahaleyi yaparak ve bunun sonucunda da nüfus değişimini de sağlayarak (bu arada binlerce Rumu teslim aldıktan sonra topluca katlederek) bugünkü sınırları çizmiş oldu.

Sosyal demokratlar emperyalist yüzlerini bir daha göstermişler ve operasyonun amacının artık değiştiğini ve yaşanan katliamlardan sonra iki halkın artık bir arada yaşayamayacağını ve adanın da artık fiilen bölündüğünü açıklamışlardır.

Vatandaşlarının can güvenliğini sağlamak ve yasal hükümeti işbaşına getirmek amacıyla başlayan askeri harekat kısa sürede bir işgale dönüşmüştü. Fetihçiliğin de getirdiği tarihsel geleneklerle halkın ve Kıbrıs ekonomisinin işgal bölgesinde kalan olanakları çok kısa sürede talan edildi. İşgali dönüşsüz kılmak için de Rum nüfustan boşaltılan evler ve iş yerleri bir kısmı Kıbrıslı Türklere (bazılarına savaşta gördükleri zarar karşılığı, bazılarına da gösterdikleri kahramanlıklar karşılığında) ve savaşta yer alan Türk askerleri ve ailelerine, Türkye'den buraya göçü de teşvik edecek biçimde dağıtıldı. Kıbrıs halkının Türkiye'den en az üç kez yüksek olan kişi başına düşen geliri, Türkiye düzeyine çekildi. Büyük zarara uğrayan Rum kesimi ise işgalden bir kaç yıl sonra gelir düzeyiyle işgal öncesi dönemi yakaladı, bugün ise kişi başına düşen yıllık geliri 14,000 dolar dolayındadır.

KARŞILAŞTIRMALI ÖRNEKLER

Verilere bakalım: Bknz. Tablo III.

Kıbrıs Rum ekonomisi asıl olarak servis endüstrisi ve turizme dayanıyor. Manifaktür üretimi azalma eğrisi izliyor. Tarım ise çok küçük bir yer tutuyor. (GSH'nın % 21'ini turizm sektörü sağlıyor. Toplam işgücünün % 27'si bu sektörde çalışıyor. Çalışma saatleri özel sektörde 39 saat, kamu sektöründe kışın 37.5 yazın ise 35 saattir. Asgari ücret 1996'da 484 dolar idi. Sendikalı çalışanlarda ise bu miktar çok daha yüksektir. Toplam çalışanların % 80'i sendikalıdır.

KKTC'de ise ekonominin asıl olarak Türkiye'nin yardımlarına dayandığını daha önce belirtmiştik. Bunun yanında Güneye kıyasla daha düşük turizm ve göreceli olarak daha büyük tarıma dayalı ekonomisi var. Fabrika üretimi ise zayıftır. İsgücünün önemli miktarı kamu sektöründe çalışıyor. Çalışanların % 50-60 dolayı (özel+kamu) sendikalı olup 1996 yılı ortasında asgari ücret 150 dolar dolayındaydı. Ancak niteliksiz işgücü için aylık ortalama 267 dolardı. Yüksek enflasyon nedeniyle 2 ayda bir artış sistemi uygulanmaktaydı (1996 yılında). Çalışma saatleri kışın 38, yazın ise 37 saat olarak belirlenmiş olup buna uyulmaktadır. KKTC'de, % 25'ini Türkiyeden getirilen geçici işçilerin oluşturduğu bir kaçak işgücü vardır. Bu işçiler hem düşük ücretle, hem de her an sınır dışı edilme tehlikesi dolayısıyla çok kötü koşullar altında çalıştırılmaktadırlar. Bu durum, KKTC'de halen var olan Türkiyeli–Kıbrıslı ayrımını da iyice körükler hale gelmiştir. Kaçak işçi akını sınıf hareketinde de benzer sorunlar doğurmaktadır.

İşgal ve onu izleyen talan ve Türkiye'den nüfus aktarımı adadaki bölünmeyi kalıcılaştırmak için yapılan bir uygulamaydı. İşgalden kısa süre sonra, önce geçici bir Federe Türk devleti kurulmuş, 1983 yılında da "Rumlar anlaşma istemiyor" diyerek, Türkiye'nin isteği ile, "Bağımsız KKTC" ilan edilmiştir. O gün bu gün bölünmüşlük, geçen süre içerisinde bilinçli olarak derinleştirilerek sürdürülmüştür. Bu gün de Türkiye'ye resmi ilhak konuşulmaktadır. 23 Nisan 1998 TC-KKTC arasında imzalanan bütünleşme deklerasyonunun ardından TC Hükümeti adına açıklama yapan Bülent Ecevit, "KKTC sonsuza kadar yaşayacaktır. Ancak savunma ve dış ilişkilerini TC yürütecektir" diyor.

Kıbrıs'a Barış Çabaları!!

1959 ve 1960 yılında inzalanan Zürih ve Londra Andlaşmaları ile Kıbrıs'ta sömürgeciliğe son verilmiş ve 3 ülkenin (Türkiye-Yunanistan-İngiltere) garantörlüğünde Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti ilan edilmişti. Anayasal değişiklikler amacıyla başlayan tartışmalar toplumlar arası çatışmalara dönüşmüş ve 1974 yılında önce faşist darbe (15 Temmuz 1974) ve 5 gün sonrasında da Türkiye'nin işgali olmuştu. (20 Temmuz 1974.)

İşgalin ardından ilk ciddi toplumlar arası andlaşma, 1977 ve 1979 yılında Makarios'la Denktaş'ın vardığı andlaşmadır. Bu andlaşmalara göre 2 toplumlu, 2 bölgeli federal bir Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulması kabul edilmişti. Geriye detay noktaların görüşülüp, bağlanması kalıyordu.

O günden bu güne köprülerin altından çok sular aktı. Makarios bu andlaşmalardan bir süre sonra öldü (zehirlenerek öldürüldüğü söylendi.) Denktaş ise hala KKTC'nin cumhurbaşkanı. Prensip olarak çerçevesi bağlanmış andlaşmanın ne halse bir türlü detayları bağlanamadı ve sonuçta 1983'te Kıbrıs Türk Federe Devleti bağımsızlığını ilan etti ve adını KKTC olarak değiştirdi. O gün bu gündür de yeni Türk tezi, "2 devletli bir güçsüz ada" modeli oldu.

Son dönemde Ortak Pazar üyeliği ile işler iyice kızıştı. Bir de buna S300 füzeleri krizi eklendi. Kıbrıs'ın (Güney'in) önümüzdeki yıldan itibaren AB üyeliği sürecinin başlatılacağı ve bu durumda KKTC'nin dışlanacağı için buna tepki olarak KKTC, Türkiye ile entegrasyon kararı aldı. O da bu süreci işletiyor.

Başta ABD ve İngiltere olmak üzere çeşitli ülkelerinin ve BM'nin Kıbrıs sorununun barışçıl yollarla çözümü için pek çok girişimi olmuştur. Bu girişimler sürüyor. En azından gazetelere yansıyan bilgilerden, bu yolda bir arpa boyu yol alınmadığı ortada. Ayrıca, Yunanistan ile Türkiye bir de Kıbrıs yüzünden devamlı savaşmakla birbirini tehdit ediyorlar. Hele son füze krizi bölgeyi iyice ısındıracağa benziyor. Güneye yerleştirilecek Rus yapımı füzeler ve bunların radar sistemleri ile Akdeniz'de her tür uçuşu kontrol altına alabilecek olan Güney Kıbrıs böylece bir de diğer radar sistemlerini de bozabilecek. S300 füzeleri ile Türkiye'nin Güney bölgeleri menzile girmiş oluyor. Türkiye hemen füzeleri vuracağını açıkladı. Şimdilerde ise füzeleri etkisiz hale getirebilecek bir karşı gücü Kuzeye yerleştirebileceğini açıkladı. Ağustos sonunda Rus füzelerinin adaya gelmesi bekleniyor. Bu bekleyiş Akdeniz'de güçler dengesinin değişmesini istemeyen ABD ve İngiltere'yi de huzursuzluğa itiyor. Çünkü, füzeler aracılığı ile Rusya da Akdeniz'e açılmayı planlıyor. Yani adada ve çevresinde büyük güçlerin hegemonya savaşı sürüyor.

Her iki toplum içerisinde ilerici çevreler, BM'lerin de desteği ile, toplumlar arasındaki karşılıklı alış veriş, görüşmeler, ziyaretler, Güney'e günü birliğine çalışmak için gitmeler, konserler aracılığıyla ve yurtdışında çeşitli vesilelerle iki halkı biraraya getirmeye çalışıyorlar. Unutmayalım, sınır çizilmesinin üzerinden 24 yıl geçti. O gün doğan çocuklardan ne Türkler Rumları, ne de Rumlar Türkleri gördü. Yüzlerce yıl birarada yaşamış olan iki toplumun yeni nesilleri artık ayrı yaşayan ve geçmişi bilmeyen insanlar olarak büyüyor. Birlikte yaşamış olduklarını annelerinden, ninelerinden dinliyorlar. Bütün bunlar da sorunun çözümünde objektif zorluklar olarak her geçen gün artıyor.

GÖREVLERİMİZ

Akdeniz'in ortasında halkların birarada kardeşçe barış içinde yaşadığı bir ada olması gereken Kıbrıs bugün taraf ülkelerin çıkarları ve milliyetçi duygular temelinde bölünmüştür. Yaşanan savaşlar, Kıbrıs halkının ikiye bölünmesini sağlamıştır. Bugün adanın 1/3 ünden fazlası TC'nin kontrolu altındadır. Kendi halkını inleten TC elbette Kıbrıs'a özgürlük götüremez. Kuzey Kıbrıs giderek içte bir noktaya kadar özerk ama tamamen TC'nin kontrolunda ve giderek TC'ye resmi olarak katılma aşamasına gelmiştir. TC'deki her gelişme KKTC'yi de etkiliyor. Türkiye devrimci hareketinin kendi ülkesindeki başarısı KKTC'ye de yansıyacak ve halktan yana gerçek çözümlerin buraya da gelmesini sağlayacaktır. Türkiyeli devrimci ve komünistler kendi ülkelerindeki sömürgeci burjuvaziyi alaşağı etmek için savaşırlarken, kardeş Kıbrıs Türk ve Rum halklarının özgürlük mücadelelerine de büyük katkı yapacaklardır. Kıbrıs sorununun çözümü bu açıdan kopmazcasına Türkiye'deki sınıf mücadelesinin geleceğiyle de çok yakından bağlıdır. Enternasyonalist komünistlerin görevi, halkların özgürce kendi gelecekleri belirleyebileceği ortamları yaratabilmek için de kendi burjuva düzenlerini yıkıp yerine halk iktidarları kurmaktır.

İşte bunun bilincinde olarak bir kez daha Kıbrıs'taki işgali lanetliyor, her tür emperyalist müdahalenin son bulacağı, emperyalist üslerden ve askerden arındırılmış, halkların kendi geleceklerini özgürce belirleyecekleri bir Kıbrıs için mücadele bayrağını yükseltelim.

İşgalin 24.üncü yıldönümünde Kıbrıs ve sorunda taraf olan Yunan halklarıyla enternasyonalist dayanışmayı yükseltmek gerek.

Anti-sömürgeci mücadelenin de, işgalci ülkedeki sınıf hareketiyle koordineli yürümesi gerekiyor. Ortak düşmana birlikte vurmak zafer olasılığını büyütür. Kıbrıs'taki devrimci güçlere ve Türkiye devrimci hareketine bu açıdan ciddi bir sorumluluk düşüyor. Sömürgeciliğe karşı mücadele ile devrim mücadelesinin savaşım birliğini sağlamak günün önemli görevlerinden birisidir. KKTC'de yükselecek ve sınıf hareketi ile koordineli ilerleyecek bir mücadele metropolde de krizlere yol açabilir. Görevimiz büyüyerek ve genişleyerek sürüyor. ●

TABLO III

Kıbrıs'ta iki toplumun karşılaştırmalı verileri

Yıl	Kişi B.D.G.(Dolar)		Büyüme Oranı		Enflasyon		İşsizlik
1994	11,350	3.000	%5		%212		%2.7
1995	12,500	3,300	%5	%2.7	%2.6	% 72	%2.6
1996	13,580	3,450	%1.9	%-1.1	%3	% 87	%3.1

Faşistler tarafından saldırıya uğrayan halk, sokaklara çıkarak, "Bizler burada, köpekler nerede?" diye bağırdı.

Sömürgeciliğe karşı mücadele ile devrim mücadelesinin savaşım birliğini sağlamak günün önemli görevlerinden birisidir.KKTC'de yükselecek ve sınıf hareketi ile koordineli ilerleyecek bir mücadele metropolde de krizlere yol açabilir.

- VII -

Kürt ulusunun haklı direnişini kazanacaktır

NAZIM ÇELİK

TKP'nin 1920-1930 yılları dönemindeki faaliyetlerine bu sayıda da devam ediyoruz. Aslında bu on yıllık dönem için yazılanlar partinin o dönemdeki faaliyetlerinin bir bölümüdür. Okuyucularımız da takdir eder ki, illegal çalışma yürüten örgüte ait bilgileri, yayınları yani arşivi ülkede gizli tutmak oldukça zor ve risklidir. Hatta bazı dönemlerde karşı-devrimci güçlerin eline geçmemesi için bilerek yok edilmiş veya kaybedilmiş materyaller olabilir. Bir kısmı da burjuvazi tarafından gelecek genç komünist kuşaklara ulaşmaması için yok edilmiştir.

Elimizde bulunan arşivden ve araştırmalar sonucunda ulaşacağımız belgelerden yararlanarak "*Parti Tarihinden Sayfalar*"a devam edeceğiz.

Ağustos 1930'da yayınlanan "*İnkilap Yolu*" gazetesindeki yazıdan yaralanarak 1920-1930 dönemi parti çalışmalarını daha derli toplu şekilde aktarmaya çalışacağım.

1925'te tam bir burjuva diktatörlüğü uygulanmaya başlanana ve parti gittikçe illegale çekilene kadar geçen 4 yıl zarfında iyi bir propaganda ve fikriyat çalışmaları yapıldı. Bu dönemde bazen taktik hatalara düşüldü. Fakat bunlardan parti kendisi düzelterek çıktı. İşçi sınıfının devrimci hareketini bilfiil yönetti.

1925-27 döneminde partinin merkez komitesi kendisine düşen görevleri başaramayacak durumdaydı. En başarılı, özverili üyelerinin tutuklanarak mücadele dışında kalmasından dolayı oldukça zayıf durumdaydı. İstiklal Mahkemesi'nin baskıcı kararlarından dolayı yer yer moral bozukluğu görülüyordu. Bu ortamdan yararlanan MK, pasifistliğini mazur göstermek ihtiyacı ile, var olan sosyal-ekonomik durumu menşevikçe takdire yönelmiş ve tasfiyeci bir düşünce ileri sürmüştür.

Bu dönemde partinin tamamıyla eriyip yokolmamasını lokal örgütlerin direnme ruhuna ve komünist militan gençliğin mücadelesine borçluyuz.

TKP, 1927'de, bu korkak ve fikir olarak soysuzlaşan yöneticileri başından attı. Tecrübe edilmiş ve Komünist Enternasyonal'in hattına sadık parti ve komünist gençliğin militanlarından oluşan karma bir yönetici kadronun rehberliği altında yeniden devrimci mücadelelere girişti. Bu dönüşümün uygulanmasından çıkan ihanetler, kitlesel tutuklamalar ve hapis partinin çalışmalarını sekteye uğratmak yerine ona büyük hız verdi ve işçiler nezdinde komünizmin itibarını yükseltti.

Böyle bir yenilenmeyle aktifleşen TKP, hükümetin yıldırma politikalarına ve Halk Partisi diktatörlüğünün soygununa karşı sistemli olarak mücadele verdi. Parti, kendi örgütlenmesini sağlamlaştırmaya ve sanayii işçileri içine daha derin bir biçimde kök salmaya özen gösterdi. Bu faaliyetlerden dolayı, devlet partiyi gittikçe artan bir şekilde izleyerek baskı ve tacizlerini arttırıyordu. O dönemde TKP ile Halk Partisi hükümeti arasında sürekli ve amansız bir mücadele sürüyordu. Bu karşılıklı çarpışmaların şiddetlenmesi TKP açısından yarar sağlamıştır. Şöyle ki: Değişik dönemlerde TKP safları arasına sızmış olan ve onun doğal gelişmesine engel olan unsurları, küçük burjuva siyasetçilerini, Troçkisleri ve polis hesabına çalışan ajanları ortaya çıkarmak ve örgütleri bunlardan temizlemek olanağını verdi. Saflardan atılanlar, uzun zaman önce partiden atılmışlarla birleştiler. Bunlar, işçi sınıfı içine nifak tohumları ekmek ve böylece Komünist Enternasyonal'in Türkiye şubesini, iç çekişmeler ve kavgalarla yıkmak amacıyla bir "polis provakasyonu fırkası" oluşturdular. Bir taraftan bu hain teşebbüs, diğer taraftan bazı illerde yeniden yapılan komünist tutuklamaları, TKP'nin o günlerde, doğrudan doğruya polise bağlı bazı unsurları içerdiği şüphesini güçlendirmektedir.

TKP'nin o dönemdeki yönetimi, bu unsurlara karşı partiyi sağlamlaştırıp mücadeleye karar verdi. Bu kararlar gereği TKP, partiden kovulmuşlar örgütüne karşı bütün gücü ile mücadele etmeli, onu yönetenleri, burjuvazinin ve Halk Partisi polisinin, yüzlerine komünist maskesi takmış uşakları olarak acımasızca teşhir etmeli ve bu maskeyi düşürmelidir.

TKP yeniden örgütlenme faaliyetlerinin yoğunluğunu, hizipçilik mücadelelerinden ve polis provakasyonlarından hariçte kalmış sınai işletmelerde çalışan işçilere yönelterek sağladı. Her tür işletmelerde işçinin çalışma saatlerini ve gündemde olan ekonomik krizle ve Türk lirasının değer kaybetmesiyle ile ilgili olarak ücret sorunlarını (altın esasına dayalı hakiki ücret belgisi) yakından incelemiştir. Ekonomik mücadele hareketlerini geliştirmek amacıyla yasal olan bütün işçi cemiyetlerinde (Halk Partisi'nin elinde olsun ya da olmasın) komünist fraksiyonların çalışmalarını artırmıştır. İşyerlerinde çalışma komiteleri, ekonomik istekler mücadele komiteleri vs. oluşturmak ve bunlar aracılığıyla işçileri iktisadi mücadelelere yöneltmek, grevler örgütlemek ve siyasi kitlesel gösteriler yaptırmak ana savaşım odakları olmuştur. Böylece yeni meslek birlikleri oluşturmak doğrultusunda sürekli çalışmalar yapıldı. Sendikalar (meslek birlikleri) alanında usüllü, sabırlı bir çalışma ile parti, kitleleri etkisi altına alabildi. Bu alandaki mücadelede, örgütçülük yetenekleri ve proletarya davasına fedakarlıkları sabit olan genç işçileri partiye kazanarak kadroları yeniledi ve partiyi güçlendirdi.

Partinin yeniden teşkilatlandırılmasında, halkçı merkeziyetçiliğin vazgeçilmez şartı olan ve onsuz hiçbir bolşevikleştirme tedbirinin oluşturulması olanaklı olmayan bir demir disiplin sağlanmasına önem verilmiştir. Bu disiplin, partinin illegal çalışmak zorunluluğundan dolayı, hayati konuların parti illegalitesine zarar vermeyecek bir yöntemle hücrelerde ve yerel komitelerde geniş bir halkçılık çerçevesinde tartışılmasına engel olmuştur.

"Kürdistan'daki pederşahi ağır derebeylik ve yarı-derebeylik ilişkileri milyonlarca köylüyü esaret boyunduruğu altında tutuyor. Bunun baskısı yetmiyormuş gibi, oradaki ağalarla kapitalistliğe yüz tutmuş derebeyleriyle kaynaşmaya başlayan ve el ele hareket eden Kemalist burjuvazi Kürdistan'ı bir sömürge halinde kullanmakta ve yoksul halkın kanını emmektedir. Ulusal azınlıklara karşı Kemalistlerin izlediği bugünkü baskıcı karşı devrimci siyaseti de buna ekleyince Kürdistan köylülerinin kaç katlı bir istismar altında bulundurulduğu ortaya çıkar."

Kovulmuşlara, oportünist tasfiyecilere, Kemalist burjuva ajanlarına karşı mücadelenin başarılı olmasının teminatı, bu mücadeleyi asla sekter zihniyetle yapmıyarak, gerek merkez komitesinin ve gerek çevre örgütlerinin işlerini ve çalışmalarını ciddi bir özeleştiriye tabii tutma suretiyle yapmaktadır. Böylece TKP yönetim kadrosunun hatalarını düzeltmek mümkün olacaktır. Namuslu komünist işçiler nezdinde güçlü bir inanç oluşacak ve partiye güven artacak, sonuçta partinin itibarı yükselecektir.

Parti tarihinin bu sayfasında 1930 Temmuz'unda yayınlanan bir yazıyı örnek belge olarak sunuyoruz. TKP İstanbul İl Komitesi'nin çıkardığı *Kızıl İstanbul* gazetesinde yayınlanan bu yazı yoksul köylü hareketine değiniyor. Özellikle Kürdistan bölgesindeki köylülerin dramını, çilesini yansıtıyor. TKP'nin o dönemde Kürt ulusal sorununa bakış açısını, tutumunu göstermesi açısından da önemli bir yazı olduğu açıktır. Kemalist burjuvazinin Kürdistan'ı bir iç sömürge olarak kullandığını vurguluyor.

"Şarktaki Köylü Hareketi

"Çeşitli türde köylü hareketleri vardır. Örgütlü ve toplu olarak köylü hareketlerinin henüz başlamadığı bir dönemde mevcut türlerden birisi de eşkiya harekatıdır. Her yerde ve bittabi bizim de memleketimizde bütün eşkiya köylülerdendir. Bunlar köylerinde derebeylerin, yarı derebeylerin esaret ve soygunundan, büyük çiftlik sahibi, zengin ağa, murahabacı ve tüccarın amansız istismarına tabii olarak çiftini çubuğunu kaybetmiş köylülerdir.

"Eşkiya hareketlerinin kuvvetlenmesi köyde farklılaşma tesiriyle fakirliğin artması, açlığın çoğalmasıyla orantılı olarak yürür. Genellikle memlekette ve bilhassa köyde iktisadi güçlüklerin arttığı zamanlarda çoğalır.

"Savaş dönemlerinde ve savaştan sonra eşkiyanın çoğalması da bunu gösterir. İşte burjuvazinin isyan, eşkiya hareketi diye gösterdiği şey köylü hareketleridir.

"Küçük burjvazinin ve bilhassa köylünün ekonomik güçlük ve siyasi baskı altında geriliğin etkisine girmesi olasılığı kuvvetlidir. Nitekim Türkiye'de genellikle böyle olmaktadır. Ulusal Kurtuluş Savaşı zamanında çeşitli illerdeki isyanlar, 1923'deki Kürt isyanı hep bunlara dahildir.

"İşçi sınıfı ve onun öncüsü Komünist Partisi'nin köylü harekatına yol göstermesi ve onu devrim yoluna kanalize etmesi zorunludur. Kürdistan'daki pederşahi ağır derebeylik ve yarıderebeylik ilişkileri milyonlarca köylüyü esaret boyunduruğu altında tutuyor. Bunun baskısı yetmiyormuş gibi, oradaki ağalarla kapitalistliğe yüz tutmuş derebeyleriyle kaynaşmaya başlayan ve el ele hareket eden Kemalist burjuvazi Kürdistan'ı bir sömürge halinde kullanmakta ve yoksul halkın kanını emmektedir. Ulusal azınlıklara karşı Kemalistlerin izlediği bugünkü baskıcı karşı devrimci siyaseti de buna ekleyince Kürdistan köylülerinin kaç katlı bir istismar altında bulundurulduğu ortaya çıkar.

"Doğu illerinin ekonomik açıdan geri kalışı ve sanayinin hemen hemen olmayışı yüzünden Kürt fukarasının her zaman oradaki gericiliğin, hilafetçiliğin ve emperyalizmin timsali olan şeyh ve ağaların tesiri altında kalmış olduklarını biliyoruz. Bugün de, Kürt yoksulu bizzat kendi çıkarlarının aleyhine gericilerin maşası rolünü oynamaktadır.

"Devlet kuvvetleriyle, ordu ve jandarma esasen mevcut baskı ne kadar arttırılırsa arttırılsın, bu tür harekete ne Kürdistan'da ne de başka yerde çözüm getirmez Kemalist diktatoryası için mümkün değildir.

"Oradaki derebeylerin ve büyük arazi sahiplerinin zulüm ve sömürüsüne son vermek ve ellerindeki toprakları, diğer mülkleri alıp fakir ve topraksız köylüye bedelsiz olarak dağıtmak gereklidir. Ayrıca, burjuva demokratik inkilabının en önemli meselelerinden biri olan ulusal sorunun da halledilmesi gerekir.

"Türkiye'deki bütün ulusal azınlıkların ve bu meyanda Kürtlerin kendi kaderlerine kendilerinin hakim olması temin edilmelidir.

"Fakat bütün bunları, emperyalizmin önünde boyun eğmeye ve şehirde gerici büyük burjuvazi ile, köyde ağalar ve derebeyleri ile kaynaşmaya başlayan Kemalist burjuvazinin bütün bu meseleleri halletmesi mümkün değildir. Ancak diğer birçok işlerde beraber bu iki önemli ana sorunu da Türkiye işçi ve köylü hükümeti halledecektir. İşte biz komünistler bu şiar altında köylüyü kendi tarafımıza çekmeye, devrimcileştirerek verdiği mücadelenin gerçek düşmanlarına karşı olmasını ve en iyi şekilde idaresine gayret etmeliyiz. "

Yukarıdaki yazıda da görüldüğü gibi, TKP Kürt ulusal sorununu ilk kuruluş yıllarından beri gündeme getirmiş. Bu sorunun çözümlenmesinin tek yolunun devrimci mücadele ile ve nihayetinde devrimle çözümleneceğini vurgulamıştır. Bugün Kürt halkının haklı mücadelesi Türkiye burjuvazinin ve emperyalizmin azgınca ve sinsice saldırılarına karşı tabanı daha da genişleyerek sürmektedir. ●

ALEVİ HALKLARIN TOPLUMSAL MÜCADELE TARİHİNDEN:

"İSLAM BOLŞEVİKLERİ": KARMATİLER

HALİL DERVİŞ

Babek'in ölümü (837) Hurremilerin gücüne vurulan ölümcül bir darbe oldu. Buna rağmen İran'ın batı eyaletlerinde 9.yy.ın sonlarına kadar yaşamaya devam ettiler. Bunlar 9.yüzyılda büyük yükseliş gösteren Karmatiliği besledi. Hurremilerin büyük çoğunluğu Karmati oldular. Özellikle Babek-Hurremiliğinin merkezi olan Badh sakinleri ve Jibal (Cebel) Kürtlerinin büyük bir bölümünü oluşturan Hurremiler toptan Karmatilere katıldılar. Eğer Karmati öğretisi İran'ın doğu ve güneyinde çok başarılı olduysa, bunu kısmen ülkeyi onlara hazırlamış olan Hurremilere borçludurlar.

Karmatiliğin kurucusu ve bu öğretiye adını veren Aşat oğlu Hamdan Karmat, Küfe yakınında Sawad'da oturan bir yük taşıyıcı, yani hammaldı. Kendisini yetiştiren Al-Huseyin al-Ahvazi (Ö.865-6) adında bir İsmaili *dai*'siydi. Hamdan'nın ikinci ismi Karmat (Çoğl. Karamita) sözcüğü Arami kökenlidir ve "kızıl gözlü ve kısa bacaklı" anlamlarına gelmektedir.

Karmat-Karamita, *Grekçe* gramma-grammata (yazı-yazılar) sözcüğünden geldiğini söyleyenler de vardır. Taberi'ye göre ise Arami kökenli bu sözcük, "gizli bilgi, gizemli bilgi öğreten" demektir.

Hamdan *dava*'yı Küfe çevresindeki köylerde, Irak'ın diğer güney kesimlerinde ve daha geniş bölgelere Dai'ler (çağırıcı, davetçi) göndererek örgütledi. Karamita diye anılan yandaşları hızla artmaya başladı. O zamanlar, Suriye'den yönlendirilen bir merkezde birleştirilmiş (İsmaili) Dava vardı. Bağdat yakınında Kalwadha'da karargaha sahip olan Hamdan, ilişkide bulunduğu merkezdeki önderlerin otoritesini kabul eder göründü ve asıl kişiliğini sır olarak sakladı. Hamdan Karmat'ın hızlı başarısına yardım eden en büyük öge, 15 yıl süren ve Abbasi yönetimini sarsan Zenci kölelerin büyük isyanı oldu.

Hamdan Karmat, Abdullah b. Maymun'un düşüncelerini tam anlamıyla İsmaili (Aleviliğinin) gizli öğretisine dönüştürmüş. Yola giriş derecelerinden geçerek en yüksek buyruk ve kuralların uzmanı olmuştu. Bu kuralların gücünü kavrayan zeki bir kişi olarak küçük toprak sahipleri yerleşik köylüler ve çölün çocukları Bedeviler üzerindeki ağır vergileri, Nebati köylüleri arasındaki gerginlikleri bizzat körükledi. Bunlar arasında yoğun propaganda uyguladı. (Hatta sonraları Karmatiler, Bağdat aristokratları ve daha çok aydınlar arasında gizli dernekler halinde örgütlenmişlerdi. Büyük *Enelhak*'çı (Tanrı benim'ci) mutasavvıf (sufi) Hallacı Mansur (Ö.921) da bunlardan birine üyeydi ve Karmati gizli örgüt üyesi olmaktan da yargılanmıştı.

Karmatiler komünistik ilkeleri toplum yaşamında uygulamayı denedi. Öyle ki, bazı çağdaş yazarları onlara "İslam Bolşevikleri" adını takmıştır. Prof. Hitti, "Onlar, hoşgörürlülük ve eşitliği öne aldılar; işçileri ve zanatkarları loncalarda, yarattıkları inançsal törenler içerisinde örgütlediler. İslam loncalarının en erken tanımı sekizinci yüzyılda İhvanı-Safa Risaleleri'nde (Bu yapıtı yazının sonunda kısaca tanıtacağız.- *H.D.)* görülür ki, bunlar bizzat Karmatiler'dir" diye yazmaktadır. Bu ticaret loncaları hareketi, Batı'ya ulaşıp Avrupa loncalarının *Free Masonry* biçimini etkilemiştir.

Karmati devletinin temeli atılıyor...

Iraklı Karmatiler, 880 yılına doğru sayıca oldukça artmıştı. Hamdan, Ali b.Muhammed al-Zenc'e ittifak önerisi yaptıysa da, Zenci önderi olumlu bakmadı. 874-75'den sonra onlar tarafından Karmatilere başvurular görüldü. Ama olması gereken bu ittifak gerçekleşmedi. İsmaili-Aleviliğin (Karmati) kurtarıcı, ihtilalci hareketi, politik güçsüzlüğü ve mistisizmin uyuşukluğu ile memnuniyetsizliğin artmış olduğu İmami Şiiler arasında da geniş yandaş topladı. (Farhad Daftary, agy. s.116-117)

Karmatiler komünistik ilkeleri toplum yaşamında uygulamayı denedi. Öyle ki, bazı çağdaş yazarları onlara "İslam Bolşevikleri" adını takmıştır. Onlar, hoşgörürlülük ve eşitliği öne aldılar; işçileri ve zanatkarları loncalarda, yarattıkları inançsal törenler içerisinde örgütlediler.

Hamdan'ın başyardımcısı İsmaili-Aleviliğin en büyük *dai*'lerinden biri olan kayınbiraderi Abdan idi. Abdan (Ö.899) aynı zamanda Karmatiliğin siyasal kuramcısıydı; *Belagat* adını verdiği kitabında gizli yedi derece yarattı ve onu uygulamaya girişti. Irak'da, Güney İran ve Bahreyn'de Zikravayh b.Mihrawayh ve Abu Said al-Canabi gibi *dai*'ler görevlendirdi.

Yükselen Karmati hareketi, Zenci ihtilalinden beri Güney Irak üzerinde tam egemenliğini kuramamış olan Abbasilerin dikkatinden kaçmaya devam etti. 890-891'de Hamdan, Karmatiler için Küfe yakınlarında Al-Ahza'da bir toplu yaşama yeri olan Dar al-Hicra kalesini kurdu. 892 yılında Bağdat yönetimi, Küfe'den gelen bazı haberler temelinde yeni tehlikenin farkına varmaya başladı. Ancak Karmatiler'in 897'deki ilk başkaldırı hareketine karşı hemen önlem alınamadı.

Irak'ta neler oluyordu? Hamdan ile Abdan ne yapıyorlardı? Aşağı Mezopotamya verimli olmasına rağmen çok sağlıksız bir bölgeydi. Çok sayıda geçici tarım işçisi çalıştırılmak üzere bu kesime çekilmişti. Hamdan ve Abdan çeşitli bölgelerden gelmiş ağır baskı altındaki köylüler arasında yanıtı hazır buldular. Komünistik bir düzenin propagandasını yaparak, bu kötü koşullardaki tarım çalışanlarının sempatisini kazandılar. Hamdan ilkönce çeşitli operasyonlar yapabileceği bir üs alanı kurmayı tasarladı. Nuvayri 'Nihayat al Arab' adlı yapıtında bu üssü şöyle tanımlıyor:

> "Bundan sonra bütün Dai' ler toplandı. Tüm gereksinmelerini sağlayacak bir yer sağlamaya karar verdiler. Burası onların saklanma-korunma yeri ve çeşitli bölgelerden gelmiş göçmenlerin (Karmatilerin) merkezi, toplandıkları yer olacaktı. Küfe çevresinde kırsal alanda bir yer seçtiler. Burası yüksek kayalık ve uçurumları bulunan bir yerdi. Buraya aşılması ve ulaşılması güç bir kale inşaa ettiler. Genişliği 13.44 m. olan surların çevresinde geniş hendek vardı. Bu kale inşaatını çok kısa bir zamanda tamamlayıp, onun içinde çok büyük bir bina yaptılar. Her yandan gelen kadın ve erkekleri buraya yerleştirdiler. Adına Dar al Hicra (Göçmen Evi) denildi. Yıl: Hicri 277 (891)"

Hamdan komünistik modele çok yakın, mükemmel bir ekonomik sistem geliştirdi. Hamdan'ın sayesinde Arab kabileler arasında İsmaili Aleviliği çok meşhur oldu. Her yandan toplanıp gelen insanlar, büyük ve tek bir aile olarak buraya yerleşmeye başladılar. Hamdan mülklerden, koyunlar keçiler ve ziynetten gelen gelirleri toplamak için köylerdeki *dai*'leri görevlendirdi. Bu toplananlar ortak sermayeyi (hazineyi) oluşturdu. Buradan giyinip çıplaklıklarını örtündüler. Harcamalar duyulan ihtiyaca göre yapılıyordu. Hiçkimse yoksul değildi. Ve hiçkimse bir diğerinden zengin değildi. Bütün erkekler, daha fazla üreterek daha fazla itibar kazanmak için çalışıyorlardı.

Kadınlar örgü ve dokumadan, çocuklar kuş bakımından kazandıklarını biriktirdiler. Sonra herkes kazançlarını getirip Dai'ye teslim etti. Hiç kimse kılıcından ve silahından başka bir şeyin sahibi değildi. Bu ekonomik siyasetle Karmatiler, pek çok gayri memnun kabileleri ve Mevaliyi (yabancılar) kendilerine çektiler. Ana üs alanı olarak hizmet gören kalelerinden, Abbasi iktidarı kalelerine hücumlar yaptılar. (Asghar A.Engineer, *agy*.s.31)

Halife al-Mutadid, Irak'ta 900 ve 902 yıllarında Karmatiler'in üç başkaldırı girişimini bastırdı. Nawbakti ve Al Kummi'nin Karmati öğretisinin yaratıcılarının Hamdan Karmat ve Abdan olduğunu yazması; İbn Rizam ve Akhu Muhsin'in de bunu onaylamalarına rağmen (Ortodoks) İsmaili kaynakları bu iki önemli kişinin adını bile anmazlar. Bu durum merkezi önderlikle, yani doğrusu Fatımi İsmaililerle aralarında çıkan anlaşmazlığa bağlanabilir. (F. Daftary, agy.s. 117)

İran Karmatileri

İsmaili Aleviliğinin Karmati hareketi, 870'lerde Irak'tan başka yerlerde de başlamıştı. Güney İran'daki misyon, Irak Karmati önderlerinin gözetiminde ortaya çıktı. Abu Said al-Hasan al-Cannabi, Fars kıyısı üzerindeki Cannaba'da doğmuş. Eğitimini ise Abdan'dan almıştı. Önce bu bölgede büyük başarılar kazanmış olan Abu Said başka yere gönderilince, oraya Abdan'ın kardeşi al-Mamun atanmış. Orada kendini öylesine kabul ettirmişti ki, oradaki Karmatiler Mamuniyya adıyla anılıyorlardı.

Bahreyin Karmatileri

Hamdan, 886'larda *dava*'nın ulaşmış olduğu Doğu Arabistan'da Bahrein'e 894 yılında Abu Said al-Jannabi'yi gönderdi. Bahrein'deki misyonu ona emanet etti. Tanınmış bir yerli ailenin önderi olan Al-Hasan b.Sanbar'ın kızıyla evlenen Abu Said, orada oturan İranlılar ve Bedeviler arasında hızla taraftar kazandı. 899'a doğru, Rabii kabilesinin önemli desteğiyle Abu Said, Bahrein'in büyük bir bölümünü egemenleği altına aldı. Doğu Arabistan kıyıları üzerindeki Katif'i de ele geçirince Basra'ya da korku salmaya neden oldu. 900'de Bahrein Karmatileri, Bahrein'in eski başkenti ve Abbasi valilerinin oturduğu Hacar'ın dış mahallelerini kontrolü altına aldılar.

Halife Mutadid, onlara karşı gönüllülerden kurulu 2000 kişilik bir birlik gönderdiyse de hepsi yok edildi. 903'de uzun bir kuşatmadan sonra Hajar'a boyun eğdirildi. Abu Said karargahını Al Ahsa'ya taşıdı. 926'da burasını başkent yaptı. Abu Said'in ikinci halefinden sonra bu çevrede bir kale inşaa edildi. Daha sonra Bahrein Karmatileri Yamama ve Uman dahil bitişik bölgelere egemenliklerini genişlettiler. Abu Said gerçekten hemen hemen 2 asır sürmüş olan zengin ve başarılı bir devlet kurmuştu. Ama sadece Sünni Abbasi devletinin değil, aynı zamanda Fatımilerin de tehdidi altında bulunuyordu.

Abu Said'den sonra yerine oğlu Abu'l Kasım (913-23) geçti. Arkasında Abu Tahir Süleyman Bahrein Karmati devletinin 20 yıl başında kaldı ve Sünni Abbasi halifelerine kan kusturdu. Irak ve Suriye içlerine yaptıkları sürekli akınlarla kentleri ve diğer yerleşim birimlerini yağma ediyorlardı. Basra, Küfe, Al Anbar gibi kentler Abu Tahir'in defalarca yağmasına uğradı. 927'de Bağdat'ı ele geçirmesine az kalmıştı. Munis al-Kadim tarafından zorlukla önlendi. Hac mevsiminde, tahtırevanlarla Mekke'ye hacı olmaya giden zenginlerin katıldığı büyük kervanların soyulması adet olmuştu. Abu Tahir Süleyman'ın bilinen en büyük talan eylemi 930 yılı Ocak ayında 600 atlı ve 900 yüz yaya askeriyle Mekke'yi basmasıdır. Bu baskında büyük camiler yıkılmış ve Kabe'ye de saldırıda bulunularak, kutsal sayılan Cennetten geldiğine inanılan Hacer al-Esved (kara taş) yerinden sökülmüş. Al Ahsa'ya, başkente götürülmüştür. Taş 951 yılına kadar orada kalmıştır. Bunula İslam çağının sonunun geldiğine işaret ediyorlardı. Hacer el Esved'in geri verilmesi ve Hacılara saldırılmaması için Bağdat, her yıl Bahrein Karmati Devletine yüklü bir vergi vermeye başlamıştı. Ama Taşı ancak, 934 anlaşması gereğince 21 yıl sonra kendileri götürüp yerine koydu.

Savaş ganimetleri, talanlar, harç ve verilerden gelen tüm kazançlar Dar al Hicra'nın, Karmati toplumunun ortak hazinesine yatırılıyordu. Bir sosyalistik federe devlet sistemi içerisinde ayrı bölgelerdeki başkentler-Dar al-Hicra'lar birbirleriyle ilişki halindeydiler. Abu Said tarafından daha da geliştirilen yönetim düzeninde "ortakçı ve eşitlikçi ilkeler" büyük rol oynamış. Bu ilkeler, herkesin aynı şeylere sahip olması, tarım arazisinin işlenişi, vergilerin toplanması, harcamaların düzenlenmesi, olanakları kısıtlı olanlara çeşitli tiplerde devlet yardımı yapılmasında gözükür.

Devlet birey yaşamının her türlü güvencesini sağlamıştır. Elbette ki, kendi dışında bulunan dünya aynı yönetim sistemine geçmeden yaşayamıyacaklarını düşünemediler.

Toplum işlerinin yönetimi *Al İkdaniyya* adını taşıyan danışma meclisinin kararlarıyla gerçekleşiyordu. Bu Meclis nüfuzlu ailelerin temsilcileri ve yüksek dereceli memurlardan oluşuyordu. Devlet, Bahrein Karmatilerinin, yani vatandaşların iyiliği ve sağlığı için vardır. Orada kurulan devlet düzeni; İbn Hawkal gibi keskin gözlemci ve 1051'de Al Ahsa'yı ziyaret eden Nasr-i Khusrav gibi birçoklarında hayranlık uyandırmıştır. Nasr-i Khusrav'in anlattıklarından kısa bir özetle konuyu bağlayalım:

"Al Ahsa'da 20 binden fazla eli silah tutan insan vardı. Ve orada büyük bir kentte görülmesi gereken herşeyi görmek mümkündü. Dar al Hicra adı verilen hükümet sarayı geniştir... Bu Cumhuriyet, herbiri bir yardımcıya (vezire) sahip 6 başkan (kral) tarafından yönetilir. Bu oniki kişi aralarında çok iyi anlaşırlar; toplantılarda iki karşılıklı sıraya, biri diğerinin karşısına gelmek üzere otururlar ve ülkenin bütün işlerinde ortaklaşa karar verirler...Devlet mutlak olarak laikleştirilmiştir; oruçsuz, namazsız ve hacsız bir toplum. Cami de yoktur. Bununla birlikte, İranlı bir zengin tüccar ibadet etmek isteyen yabancılar için bir cami yaptırma izni almıştı...Eğer bir evin veya değirmenin parasız sahibi, bu yerleri onarmak veya geliştirmek isterse devlet ona hazinece beslenen kölelerden yardımcı gönderirdi ve birşey ödemek gerekmezdi Zengibar'dan satın alınmış devlet kölelerinin sayısı 30 bini bulmaktaydı. Onlar Cumhuriyetin bahçelerinde çalışırlardı... Halkın buğdayı parasız öğütülürdü... Yöneticiler yurttaşlarla kendilerini eşit tutarlar, hitaplarda ayrılık gözetmezlerdi..." (Ali Mazeheri, Çev.Bahriye Üçok, *Ortaçağ'da Müslümanların Yaşayışları*, s.120-121)

Heterodoks İslam, yani Alevi inançlı Arap, Kürt, Türk, Bedevi, Nebati, Pers, Nubialı, Arami vb. çeşitli etnik kökenden gelmiş insanlardan oluşan Karmati toplumunun kurduğu, yaklaşık iki yüzyıl süren Karmati Sosyalistik Federasyonu'nun sonuncusu Bahrein Karmati devletinin yıkılmasında da Türklerin rolünü görüyoruz. Sultan Melikşah'ın kumandanlarından Artuk Bey, 1076-77 yılında, Abbasi halifesi adına Al Ahsa ve Bahrein'e yaptığı bir seferde Karmatileri itaat altına alıyor.

Son olarak, Urfalı Mateos Vekayinamesi'nde, 1157-58'de bir Hıristiyan beyinin Besni yakınındaki Kaysun kalesinde kardeşine "Karmud, yani Karmati denilen bazı adamlar értiğini" söylüyor kaleyi koruması için. Bu gösteriyor ki, Karmati inanç, yaşam görüşü ve düşüncesi 12.yy.da Anadolu'ya girmiştir. 70-80 yıl sonraki büyük Babai Halk ayaklanmasının inançsal ve kuramsal tohumlarını Karmatiler atacaklardır.

İhvan-ı Safa üzerine birkaç söz

Son saptamalara göre, 961-986 yılları arasında dönemin bilginleri tarafından Basra'da düzenlenmiş olan İhvan-ı Safa (Temizlik-Doğruluk Kardeşleri), birisi "içindeki konuları" kapsamak üzere tam 52 Risale'den (kitapçık) oluşan ansiklopedik bir yapıttır. Risalelerin yazımına daha önce başlandığı anlaşılıyor. Belki önce büyük İsmaili *dai*'si Abdullah bin Kaddah (Salman-ı Farisi'nin oğlu olduğu düşünülmektedir) ve arkadaşları, sonra halefleri Muhammed b. İsmail, Abdullah b. Muhammed ve Muhammed'in torunu Ahmet dahil birbirini izleyen imamların koruması-gözlemi altında yazılmıştır. *İhvan-ı Safa* yazıcıları arasında İmam Ahmet'in adı zaten geçmektedir Ayrıca Tevhidi, İbn al-Kıfti, Şahrazuri gibi tarihçi ve filozofların yanı sıra Abu Süleyman Busti, Mukaddasi, Ali ibn Harun Zancani, Muhammed ibn Ahmet Narcuri ve Avfi'nin imzaları bulunmaktadır.

İhvan-ı Safa, Proto İsmaili Alevilerin (Karmatiler) inançsal, siyasal, eğitimsel ve yönetimsel yaşamlarını düzene koyan öğretilerini resmen kurumlaştırıyor. Aynı zamanda iki yüzyıla yakın sürmüş olan Sosyalistik Karmati Federe Devleti'nin anayasası ve yasalarını oluşturmaktadır. Ayrıca 4 büyük bölüme ayrılmış olan *İhvan-ı Safa* fizik, matematik, botanik (bitki), doğa, coğrafya, müzik, mantık, astroloji, sayısal ve felsefi-metafizik bilimleri içeriyordu. Örneğin 14 risale matematik, mantık ve yüksek eğitim sorunlarını; 17 risale psikoloji dahil doğal felsefe, 11 risale mistik ve astrolojik sorunları kapsıyordu... ●

Şu Dünya Kupası ile görülenler....

F. KESKİNER

Temmuz ortasında son bulan Dünya Kupası'nın galibinin Fransa olmasıyla ortalık sakinleşti.

Peki ne gösterdi bu Dünya Kupası? Futbolun birlik, beraberlik ve sportmenliğini mi? Yok canım, ilerici bakış açısıyla bakabilenler, ortalıktaki gerginlikleri değerlendirebilenler gördüler. Dünya Kupası Sovyet sisteminin çöküşü ardından gelen gericilik fırtınasının bir göstergesiydi, futbol fırtınasının falan değil. Burjuva basının "huliganlar" diyerek geçtikleri ise açıkca FAŞİSTLER idi. Dünyanın birçok ülkesinde futbolu iyi kullanabilen faşistler.

Fransa sokaklarında ellerinde St. George bayrağıyla, yani beyaz üzerine kırmızı haçlı bayrakla bağıra çağıra milli marşlarını söyleyen İngilizlerle, son derece örgütlü, ellerinde telefonlarıyla polisle vur-kaç oynayan Alman faşistlerinin işbirliğine değinilmedi bile gazetelerde.

Her Dünya Kupasında böyle görüntüler olurdu, serseri kılıklı çılgınlar ve milliyetçiler olaylar çıkarır, etrafa saldırırlardı. Ama neydi bu Dünya Kupasını bu diğerlerinden farklı kılan?

Bir kere, önceki yıllardaki gibi serseri takımı (ki bunların çoğu işçi sınıfının en alt katmanlarıdırlar) değildi olay çıkaranlar. Onlar bu seneki dünya kupasında o fahiş bilet fiyatlarıyla sahaya bile giremediler. İşte bu seneki fark buradaydı. Binlerce dolar ve marklık biletleri gözlerini kırpmadan ödeyebilen, ellerindeki haberleşme cihazlarıyla, dünyadaki faşist-gerici azmanını gözler önüne seren küçük burjuva örgütlenmelerdi. Fransa'da sokaklarda yatan bildiğimiz "huliganlar" değildi. Geliş-gidiş, maç biletleri ile yatacak yerleri önceden hazırlanmış, techizatlı ve çatışmaları planlamış faşistlerdi bunlar ve güçlerini göstermek üzere gelmişlerdi. Göstergeler de. Fransa polisinin onca geliştirilmiş güvenliğine karşı eylemlerini yapabildiler. Birkaç ufak tefek gözaltı ve sınırdışı edilme hariç hiçbir zarar almadan geriye de döndüler.

Huliganların ekonomik konumlarındaki değişim başlıca düşünülecek bir konudur. Ya artış nedenleri? Eh o daha açıktır, hepimizin ağzında da sakızdır adeta, Sovyetler Birliği'nin çöküşüyle oluşan, solun dolduramadığı boşluk meselesi.

Tribünler böyle kaynar da, saha içinde güller mi açıyordu dersiniz? İzlediğimiz o dur ki, hiç de öyle değildi durum. Her golden sonra futbolcuların çıkardığı haçlar ya da el açıp şükürleri onların da bu gericilikten nasiplerini aldıklarının kanıtıydı.

Özellikle eski sosyalist sistemin çözülmüş ülkelerinden geriye kalan Hırvatistan'ın Dünya Kupasında üçüncülüğü elde edişini, "Tanrı'nın dileği" diye değerlendirmeleri bize ne kadar sosyalist bilinç aldıklarını gösteriyordu.

Bütün bu örneklemelerle bir yaraya parmak basmak istedik sadece. Dünya solunda içe dönüklük, Marksizmi bilim olarak değerlendirmeme eksikliği faşist, gerici örgütlenmelerin ise bunu iyi değerlendirmeleri gittikçe güçlenmeleri yaşadığımız süreçtir. Her geçen zamanı, tarihin bize verdiği dersler ışığında kullanmak ellerimizdedir.●

baştarafı 12. sayfada

ayının ortalarına doğru Manchester'e yerleşen Engels, maaşını alıp düzenli ve daha da önemlisi yeterli bir miktarda para yollayana kadar Marks da çalmadık kapı bırakmıyor. Bunların içinde bir tanesi var ki, hem ortaya çıkan ürün hem de Engels'in özverisinin ve de yoldaşıyla dayanışmasının ne kadar üstün bir düzeyde olduğunu göstermesi nedeniyle değinmeye değer:

1851 yılının yazında Amerika'da basılan *New York Daily Tribune* gazetesinin uluslararası haberler bürosunun sorumlusu Charles Dana'a, mektup yazarak gazeteye Marks'ın düzenli olarak yazı yazmasını önerir. Öte yandan Amerikan proletaryasına doğrudan seslenebilmesinin olanaklı kılanacağını düşünmektedir.

Ancak gel gör ki Marks, düğmeye bastın mı yazı çıkaran türden değil Engels gibi, makale yazması ekonomik araştırmalarına ayırdığı değerli zamanın önemli miktarını alıp götürüyor. Dahası, Marks'ın o andaki İngilizce bilgisi gazete makalesi yazacak düzeyde değil! Ne yapacak? Tabii imdada yetişmesi için Engels'e sesleniyor. Ona alelacele yazdığı mektupta kendisine Almanya'da devrimle ilgili İngilizce bir makaleyi dergi için yazıp yollamasını istiyor.

Engels sabahtan akşama kadar babasının fabrikasında çalışmasına, akşamları da kendisini yakından ilgilendiren askersel stratejiler, felsefe, yabancı dil öğrenme (Engels tam 14 dilde yazı yazıyor ve konuşabiliyordu) çalışmalarına kendisini vermesine rağmen yoldaşına yazdığı cevapta istenen yazının ufak bir çerçevesini, içeriğini istiyordu, o kadar. Ardından da 1852 yılının Ekim ayına kadar süren zaman içinde tam 19 makale yazıyor Engels, *New York Daily Tribune* için! Yazılar, Marks'ın adıyla yayımlanıyor, ancak bunları Engels'in yazdığını ikisinden başka kimse bilmiyor! Sözünü ettiğimiz makaleler seneler sonra, 1996'da "Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim" başlığıyla bir kitap olarak yayımlandı. Bildiğimiz gibi dünya işçi sınıfının biliminin baş yapıtlarından biridir, "*Almanya'da Devrim ve Karşı-devrim*".

Engels'in bu gazeteye Marks adına yaptığı katkılar sadece bu 19 makaleyle de kalmıyor: 1861'e kadar süren on yıl içinde, Marks'ın isteği üzerine, 120'den fazla makale yazıyor Marks imzasıyla. Bu yazıların bazılarını Charles Dana baş makale olarak da kullanıyor, ancak Engels'in adı hiçbir zaman geçmiyor... Bunun dışında Marks'ın bizzat kendisinin yazmış olduğu çeşitli makaleleri de Almanca'dan İngilizce'ye çevirip yoldaşının maddi koşullarının iyileşmesine katkıda bulunuyor.

Bu olağanüstü tempodaki çalışmayı o zamanın koşullarında değerlendirip tartmamızda yarar var: ne telefon, ne faks, ne de elektronik posta var! Marks Londra'da, Engels ise Manchester'de yaşıyor. Engels'in belli zaman süresine son derece itaat etmesi gerekiyor işlerin düzenli yürüyebilmesi için: Yazıların, çevirilerin belli günlerde belli saatlerden önce postaya verilmesi gerekiyor ki ertesi günü Marks'ın eline geçsinler, Marks onları değerlendirsin ve de imzalayıp vakit kaybetmeden Liverpool kentinden Amerika'ya hareket edecek olan vapurun posta servisine ulaştırabilsin. Engels bu zaman sınırlamalarına uyabilmek için çoğu kez sabahlara kadar çalışıp ertesi günü babasının fabrikasında çalışmaya gidiyor, tüm dinlence ve hafta sonlarını Marks ile birlikte başladıkları araştırmalarla geçiriyor. Tabii bu arada sık sık görüşemedikleri için de yoğun bir mektuplaşma gidiyor, her konuda ve toplam yirmi yıl boyunca! Marks ve Engels'in yazışmalarını Lenin, "Marksizmin servet hazinesi" olarak niteler. Gerçekten de öyledir, hemen her konuda karşılıklı fikir alışverişinde bulunmuşlar, görüşlerini geliştirmişlerdir.

Marks ve Engels'in militanlığıyla ilgili konulara ayırdığımız yazının bu bölümünde ağırlıklı olarak karşı-devrimi izleyen birkaç yıl içinde yaşam zorluklarına karşın iki komünist militanın vermiş olduğu örnek savaşımı, kişisel yaşamları biraz fazla öne çıkarma eğilimi de öne katarak ele aldık. Bundan sonraki yazımızda işe aynı dönemde Londra'da karşılaştıkları örgütsel ve diğer zorluklara karşı verdikleri savaşımı sunacağız.●

İŞÇİNİN SESİ

İŞÇİNİN SESİ, web site adresi http://members.aol.com/TKPIS

E-Mail adresi 1: mesajis@aol.com E-Mail adresi 2: sohbetis@aol.com Yazışma adresi: PO Box 513 London, N1 4AR

Türkiye'den 1 kitap göndererek abone olunabilir. Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

MARKS VE ENGELS'IN ÖZVERİLİLİĞİ, MİLİTANLIĞI

HİÇBİR ZORLUK ONLARI YILDIRMADI

M. KIZILTEPE

Bu yazımızın konusu, merkez organımızın daha önceki sayılarında ele alındı. İlk kez *Komünist Manifesto*'nun yayınlanmasının 150. yıldönümünde, ikinci kez ise Küba'da aynı vesileyle düzenlenen bir toplantıda partimizin temsilcisinin yaptığı konuşma ile yazı olarak çıktı.

Hatırlanacağı üzere, Marks ve Engels'in militanlıklarını örnekleyerek anlatan her iki yazı da, militanlık örneklerini 1848-1849 devrimlerini kapsayan tarihsel döneme kadar olan süre içinde almış, daha sonrasını kapsamına almamıştı.

Bunun en önemli nedeni, konunun güncelliği nedeniyle esas olarak anlatılanları *Komünist Manifesto*'nun çıktığı ve onu hemen izleyen döneme bağlamaktı. Marks ve Engels'in militanlığı da bu döneme bağlı olarak ele alındı. Tabii, kaçınılmaz olarak çeşitli yoldaşlar şu soruyu haklı olarak sormaya başladılar: Peki, 1848-1849 devrimlerinin yenilgisini izleyen gericilik dönemi ve sonrasında Marks ve Engels militan yaşamlarını sürdürdüler mi? Nasıl? Örnekleri var mı?

Aşağıda sunduğumuz yazı, bu sorulara kısmen de olsa yanıt vermek amacını güdüyor. Kısmen diyoruz, çünkü bu konuda uzmanlaşmış bir tarihçi olmaktan çok uzağız bir, ayrıca böylesi zengin bir konuyu hakkını vererek ayrıntılarıyla vermeğe kalktımız zaman bir gazetenin boyutlarını fazlasıyla aşmak durumu doğar, iki... Bu nedenle biz de konuyla ilgili bilgi seviyemizle uygun olarak yoldaşlarımızın merakını gidermeye çalışacağız.

Şimdi gelelim konumuza. Marks ve Engels, 1848-1849 devrimlerinin yenilgiye uğramasından sonra militan eylemlerini nasıl sürdürdüler? Hatırlanacağı gibi, 1849 yılının yazında Avrupa'da, özellikle de Almanya, Fransa ya da Belçika gibi ülkelerde kalması olanaksızlaşan, daha doğrusu can güvenliği açısından tehlikeye giren Marks, çözümü geçici bir süre için Londra'ya gitmekte buldu. En azından orada Britanya krallığının temsilcileri kellesini şimdilik istemiyorlardı! Engels de aynı yılın Kasım ayının sonunda Londra'ya, İtalya'dan bindiği bir gemi vasıtasıyla ulaştı. Bu durumda ikisinin neler yapabileceklerini daha iyi değerlendirebilmek için yaşadıkları dönemi ve ortamı biraz daha yakından incelemekte fayda var.

Önceki iki yazıdan da hatırlayacağımız gibi, Marks ve Engels hem Almanya'daki devrimi, hem de Fransa'daki Şubat-Haziran 1848 devrimini yakından izlemiş, hatta önemli bir kısmını bizzat aktif olarak yaşamış insanlar. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde devrimci dalganın patlak vereceğini çok önceden görüp tüm çalışmalarını, komünistlerin ve işçi sınıfının bu gelen dalgayı göğüsleyip yönlendirebilmelerine yöneltmişler, bunun için her türlü özveriyi ve tehlikeyi göze almışlar. Bu ortamın doğurduğu bir gerekçe olarak Komünistler Birliği'ne katılıp onun programını oluşturması amacıyla da *Komünist Partisi Manifestosu*'nu kaleme almışlar. *Manifesto* daha dizgiden yeni çıkmışken Fransa'da ve de ardından Almanya'da devrim patlıyıvermiş. Tüm diğer Komünistler Birliği üyeleriyle birlikte devrime aktif olarak katılmışlar. Devrim her ülkede kanla bastırılmış ve de ardından acımasız bir gericilik dönemi izlemiş. Bu ortamın süregeldiği Avrupa'da Londra'ya kendilerini atıp canlarını kurtaran Marks, Engels ve diğer Komünistler Birliği üyeleri yeniden tüm çalışmaları gözden geçirip ortama uygun olarak düzenlemek durumunda kalmışlar.

Tahmin edilebileceği gibi, ortam tam bir gericilik ve karşı-devrim ortamı, yenilgi ağır. Gerçekten, 1848 yılının Şubat-Haziran devrimiyle ilgili olarak bugüne kadar çok yazıp çizmedik. Genellikle 1871'deki Paris Komünü'nün üzerinde durduk. Neden olduğu gayet açık, dünyanın ilk işçi devleti, topu topu yetmişiki gün için de olsa Fransa'nın başkenti ve kalbi Paris'te erk işçi ve emekçilerin elinde, sonradan gelecek olan devrimler için bir denek taşı niteliğinde vb. Oysa 1848 devriminden o kadar söz etmedik.

Aslında sadece biz değil, Fransızların çoğunda da, Fransa'da tam olarak neler olduğu, özelikle Paris'te, üzerine pek ayrıntılı bir bilgilerinin olduğunu görmedik. Özünde bunda pek şaşılacak bir yan yok. Çünkü olup biteni ne kadar çok eşelemeye başlarsanız, burjuvazinin devrimi bastırmak için işçi sınıfı ve emekçi halka ne kadar büyük bir kin ve gaddarlıkla saldırdığını göreceksenız. İnsan kıyımı, Paris Komünü'nü hiç aratmayacak düzeyde. Tabii durum böyle olunca da sözünü etmek yerine unutturmak, belleklerden silmek politikası daha uygun gelmiş burjuvaziye.

Ancak gelgelim, Marks'ın iki yapıtı var ki, her ikisi de dünya işçi sınıfı yazınının en önemli yapıtları arasında yer alırlar, hem de tam da bu dönemi (daha doğrusu 1851 Aralık ayında Louis Bonaparte'ın darbe yaparak krallığı yeniden kurmasına kadar olan dönemi) kapsar. Sözünü ettiğimiz yapıtlardan ilki *Fransa'da Sınıf Savaşları*, ötekisi ise *Louis Bonaparte'ın 18.Brumaire*'i (Brumaire dilimizde Brümer diye okunur. Birinci Fransız cumhuriyetinin takviminde ikinci ayı oluşturuyor ve 22 Ekim'den 20 Kasım'a kadar olan dönemi kapsıyor). Her iki yapıtın da yazarı Marks.

Bu yapıtların konumuzla ilgili olmalarının bir diğer yönü de şu ki, *Fransa'da Sınıf Savaşları*, Fransa'da 1848 Devrimi sürerken Marks'ın kaleme aldığı bir dizi makaleden oluşuyor. Sıcağı sıcağına yaşanmakta olan olayları Marks işçi sınıfının biliminin süzgecinden geçirip olanca duruluğuyla aktarıyor.

Engels'in yazdığı *Haziran Günleri* adlı makalede de 22-15 Haziran tarihleri arasında burjuvazinin Paris'te işçi ve emekçileri nasıl kıyımdan geçirdiğini anlatan en çarpıcı örnekleri bulmak olasıdır. Marks ve Engels çeşitli kez yapıtlarında Fransa'da meydana gelen devrimci patlamaların her keresinde "sonuna kadar, tükenene dek" dövüşüldüğünü belirtirler. Hiç çekinmeden söyleyebiliriz ki 1848 devrimi de böyle, sonuna dek yiğitçe savaşılan bir devrim olmuştur işçi sınıfı açısından.

Böylesi kanlı geçen bir devrimin ardından kendilerini İngiltere'nin göreceli sakin ortamında bulan Marks ve Engels ne yaptılar? Karşı-devrimin egemen olmasıyla birlikte Avrupa topraklarında yeni bir devrimci dalganın patlama olasılığı yok denecek kadar azalmıştır deyip köşelerine mi çekildiler? Tabii ki hayır! Tam tersine, karşı-devrimci dönemin fazla uzun ömürlü olmayacağını, ardından hiçbir sorunu çözülmemiş Avrupa topraklarından devrimci patlamaların yeniden gündeme geleceğini her fırsatta tekrarlıyorlar. Bu dönemde ise vakit kaybetmeden hazırlıkların tamamlanması gerektiğini bıkmadan usanmadan vurguluyorlardı.

Londra'da Avrupa'daki karşı devrimin hışmından kendini kurtarmayı beceren epey Alman, Fransız, Belçikalı devrimci toplanmıştı. Marks ve Engels bir yandan Komünistler Birliği'nin yeniden çalışmalarının hızlandırılmasını, diğer yandan da edindikleri zengin deneyimler ışığında yaşanan olayların yazılı bir dökümünü yapmak istiyorlardı.

Diğer bir sorun daha vardı ki, gün geçtikçe kendini daha fazla hissettirmeye başlayacaktı. İkisinin de geçinecek paraları yoktu. Engels için sorun o kadar canalıcı değildi, çünkü bakması gereken bir aile yoktu, ayrıca tekstil fabrikaları sahibi olan ailesi son çözümlemede yardıma gelebilirdi. Marks'ın durumu çok daha farklıydı: Hem çoluklu çocukluydu, hem de dönüp yardım isteyebileceği kimsesi yoktu. Marks'ın karısı Jenny Von Westphalen varlıklı bir aileden geliyordu, ancak Marks'ın başı Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde siyasal tutumu nedeniyle derde girdiğinden beri herkes ilişkisini en aza indirmiş, bu arada Marks da Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden sınırdışı edile edile iki-üç valize kalakalmıştı.Tabii tüm parasını da bu arada çıkarttığı gazete ya da dergilerin finansmanına vermiş, parasal sorunların, yayının çıkmasında gecikme yaratmasına izin vermemişti. Şimdi ise Londra gibi koca bir kentte parasız pulsuz ne kadar süreceği pek belli olmayan bir göçmenlik yaşamına kendini hazırlıyordu.

Bu dönemde Marks ve Engels'in birbirlerine gösterdiği dayanışma, dostluk, yoldaşlık ilişkisi herhalde eşine ender rastlanan türdendir. Marks, ailesiyle birlikte ufacık bir dairede, çoğu kez günlerce patates ve ekmek yiyerek yaşamak savaşı vermiştir. Ancak bu zor koşullarda yaptığı, örneğin *Louıs Bonaparte'nin 18. Brumaire*'ini kaleme almak, ekonomik araştırmalara hız vermek olmuştur.

Londra günlerinin sıkıntıları

Marks ve Engels'in yaşamında 1848-1849 devrimlerinin ne kadar önemli bir yer tuttuğunu yukarıda ve önceki yazımızda anlatmaya çalıştık. Karşı-devrimin Avrupa'da devrimlerin ardından estirdiği terör, başta Marks ve Engels olmak üzere tutuklama ya da sınırdışı etme politikasının sonucu olarak Londra'da önemli sayıda Alman, Fransız, İtalyan, Macar, Polonyalı, İsviçreli göçmenler toplanmıştı. Evet, Londra'da barikat savaşı verilmeyecekti, ancak en az onun kadar ciddi olan bir yaşama ve yeniden örgütlenme savaşı verilecekti. Marks ve Engels, Komünistler Birliği'nin yöneticileri olarak kolları sıvadılar. Bir yandan demokratik yığın örgütü aracılığıyla siyasal sığınmacı olan militanların günlük pratik sorunlarının halledilmesiyle ilgilendiler, öte yandan da Komünistler Birliği'nin bağrından yeşerme emareleri gösteren çeşitli küçük-burjuva siyasal akımlara karşı ideolojik savaş vermeye devam ettiler.

Buradan da anlaşılacağı üzere, Marks ve Engels'in ister *Komünist Manifesto*'da olsun, isterse diğer yayınlarında olsun geliştirdikleri işçi sınıfının bilimsel dünya görüşü konusunda Komünistler Birliği'nin içinde fikir birliği yoktu. 1844-1848 yıllarından geliştirdikleri ekonomik-siyasal görüşlerini Komünistler Birliği'nin bağrında egemen kılabilmek için Marks ve Engels'in kıran kırana bir ideolojik savaş vermeleri gerekiyordu. Bunu yapabilmenin tek yolu, o ana kadar yazıp çizdiklerini 1848-1849 devrimlerinden kazandıkları geniş deneyimleri ve dersleri de gözönünde bulundurarak yeniden ele alarak daha da ileri̇letmek, sağlam bilimsel temellere oturtmaktı.

Londra'da siyasal sığınmacılık döneminin ne kadar süreceğini kimsenin bilmediği bir anda Marks ve Engels'e o anda günün dayattığı ve ertelenemez nitelikteki çalışma programı böyleydi. Gelgelelim böylesi yoğun ve derinlemesine yapılması gereken bir çalışmayı başarıyla yürütebilmek için de zaman ve maddi sorunlardan bağımsız olmak gerekiyordu. Yukarıda da kısaca anlattığımız gibi, ne Marks, ne de Engels maddi sorunlardan bağımsız değildi, ikisinin de geçim savaşımı vermeleri zorunluydu. Zaman konusuna gelince, Marks ve Engels küçük burjuva liberalleri gibi kendilerini günlük pratik devrimci çalışmadan çekip ayırarak değil, komünist militan gibi, yani önce Komünistler Birliği ya da diğer demokratik yığın örgütlerinin gerektirdiği çalışmayı sürdürdüler, geri kalan zamanlarını da teorik çalışmalara ayırdılar.

Maddi sorunların ne kadar yakıcı (özellikle ailesi olduğundan dolayı Marks için) olduğunu daha iyi anlayabilmemiz ve bunun çözümü için de Marks ve Engels'in bir yandan ne kadar yaratıcı, bir yandan da ne kadar derin dostluklarının olduğunu az da olsa açıklamak gerekiyor. Parasızlık özellikle Marks'ı daha çok yıpratıyor, çünkü hem ailece kalabalıklar, hem de Marks'ın İngilizcesi her işi yapabilmek için yeterli düzeyde değil henüz. Hatta bir defasında İngiz devlet demiryollarında memur arandığını duyduğunda müracaat eden Marks, el yazısının okunaklı olmadığı gerekçesiyle geri gönderiliyor. Bu arada iki çocuğu da küçük yaşta bakımsızlıktan dolayı ölüyorlar. Marks'ın üretebilmek için yaşamasının işçi sınıfı ve komünistler açısından yaşamsal bir önemi olduğuna inanan Engels, Londra'yı terkedip babasının Ermen ve Engels adındaki şirketinin pamuk dokuma fabrikalarında yönetim kadrosunda çalışmak üzere Manchester'e yerleşmeye karar veriyor. Senelerdir birlikte çalışmış iki yoldaş için de bu ayrılık kolay değil. Engels tam yirmi yıl kalıyor Manchester'da. Sabahtan akşama kadar fabrikada çalışıp akşamları da kendi teorik çalışmalarıyla birlikte Manchester'deki işçi derneklerindeki faaliyetlerini sürdürüyor. Birbirine gece ve gündüz gibi zıt iki çalışmayı olağanüstü bir kararlılıkla götürmek her babayiğidin harcı değil. Hem de ailesinin tüm ısrarlarına, şantajlarına rağmen. Engels bunu kendisi için de yapmıyor, Marks'ın kapitalizmin ekonomik temellerini derinliğine araştırabilmesinin maddi olanaklarını yaratabilmek için yapıyor. Kazandığı maaşının önemli bir kısmını düzenli olarak Londra'ya Marks'a yolluyor yıllarca, ta ki Marks kitaplarının satışlarından ve yazdığı makalelerden elde ettiği gelirlerle kendi yaşamını finanse edene kadar...

Engels'in özverileri bununla da kalmıyor: 1850 yılının Kasım

Devamı 11.sayfada